

ΓΕΝΕΘΡΟΥ ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΔΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

102

Χρυσίδης Κωνσταντίνος

Τάξη Β΄

Βαθμιαία

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Χρυσός

Χρυσίδης Κωνσταντῖνος

ΝΙΚΗΦΩΡΟΥ & ΚΑΛΑΪΡΩΝΗ

Τάξις Δ.2

Βαρβάκειο.

49955

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΕΠΙΜΕΛΕΤΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΣΤΑΘΙΜΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

Χρησίδης Κωνσταντίνος
Τέλιος Φ.Σ.
Βελώνης

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

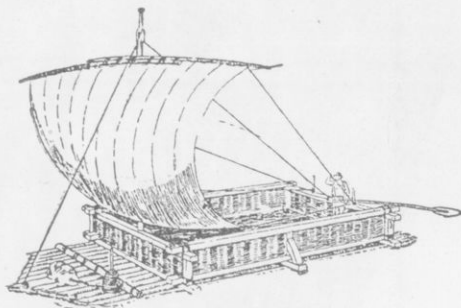
Νικηφόρου

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

42255.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

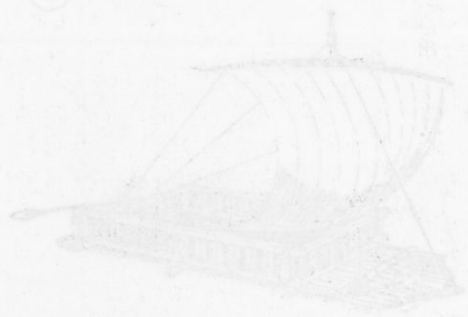
ΟΜΗΡΟΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1955

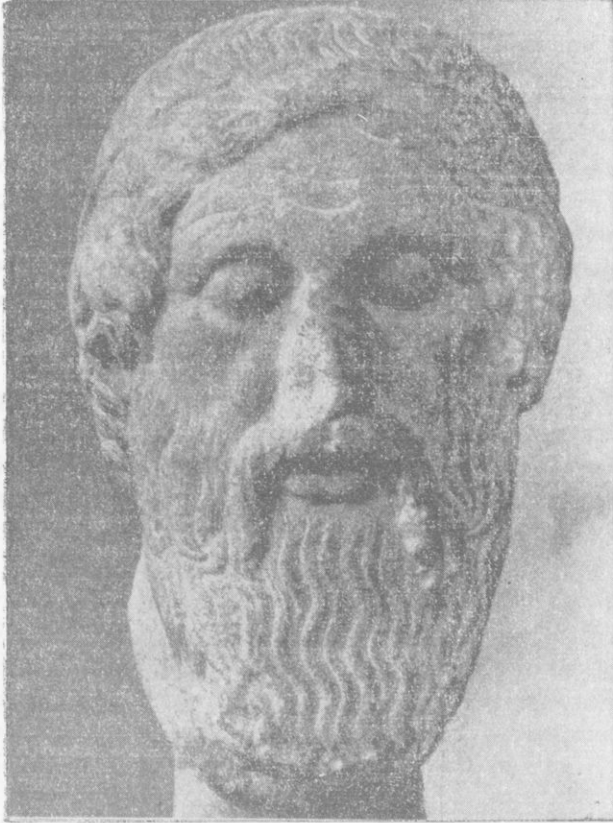
ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

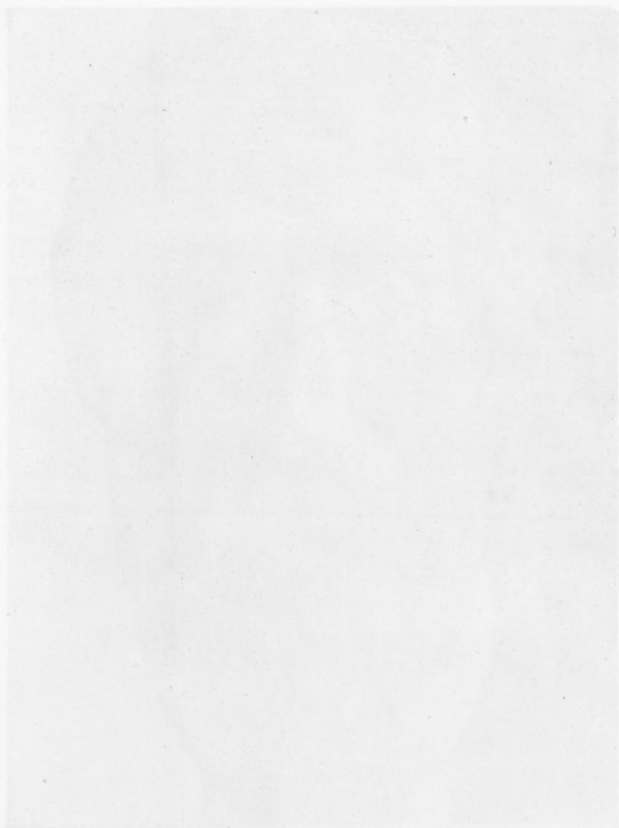
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1958

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΟΜΗΡΟΣ

ΣΟΦΗΜΟ

8580x. Μουσική

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογία καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκήσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγένετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερο πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὴν κατακτῆσιν οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιότερων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξία ἤρχισε νὰ συγκινή τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεταί θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνων γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικὴ ποίησις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετεθεῖτο ἐξίσου θεομὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιότεραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του το καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλείουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προ-ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περιφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαικῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἑρρίκος Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ.έ.), αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηναίων, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὗ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζεται ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἦτοι ὄπλα, σκευή, κοσμήματα, διάφορα κομροτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὕ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηναίων.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρεῖπια ἀ ν α κ τ ὄ ρ ω ν μὲ θαυμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θανμάσια αὐτὰ εὐρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελεῆς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὅσων εὐμάρειαν ἦτο δυνατόν νὰ παρέχῃ ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600-1100 π.Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοῦς Ἀχαιοῦς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον ἀσθηρὸν πολιτικὸν θεσμόν καὶ κέρριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὀλονέν πρὸς Νότον κατέστρεψον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθην ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους Ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπώκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Ὅδοι ὠνομάσθησαν *Αἰολεῖς*. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικάς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποίησις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικά τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαραμίλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικάς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατάρτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρῆεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικούς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγέμονες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατῴρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτενοῦσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προῦδεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατόρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδύσῃ τοὺς θρύλους τῶν τολμηρῶν θαλασσιῶν ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *νόστοι*, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ *Ὀδύσσεια*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικές, ἀνάτορα βασιλείων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικὸς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἐλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἐλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ *νόστου*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κόμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὀμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφών, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρύλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλῃς, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίωv, ἐξ οὗ Μελήσιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὠρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπων νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρεια αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρινὸν χρόνον ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τὸν νεωτέρου χρόνου φιλόλογοι τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθानωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συντετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠδ-ἐξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερπνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπῳν καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικήν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀοιδοὶ καὶ συνήθως ἐμιοθύνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδᾶς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον τῶν ἤτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων τῶν ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀοιδὸς « ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικούς στίχους μὲ τὴν ἐπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ μὲ θερμὴν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὁμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικήν των καλαιουσιάν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ρ α φ ὄ ρ μ ῖ ¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργάνου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραφωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρως τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. "Ἄν δηλ. ὁ ραφωδὸς ἦτο συγχρότως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχουργίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρυθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικούς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλονται ὑπὸ τῶν ραφωδῶν ἐπὶ τῇ βᾶσει γραπτοῦ κειμένου. "Ἡδὴ λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου π. Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμόζοντα μικρὰ ἔπη (ρ ἄ π τ ω = συναρμῶζω + φδῆ).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφὴν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὅμηρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τῶν Ὅμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

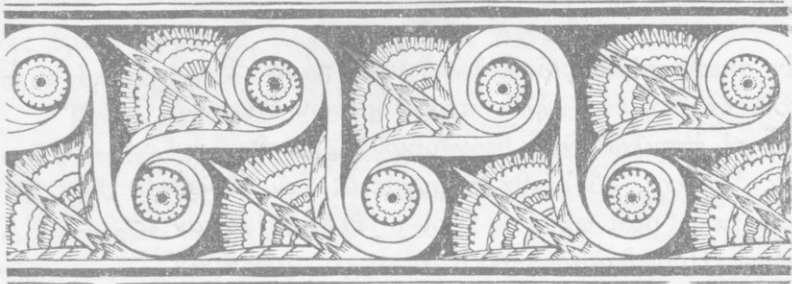

Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφιδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφιδίαι τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαῖα γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσεΐας μὲ μικρά.

Ποικιλόχρωμος διακόσμησις Μυκηναϊκού ἀνακτόρου

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἣν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐξαίρων,
ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἴεμενός περ·
αὐτῶν γάρ σφετερῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὃ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεᾶ θύγατερ Δίος, εἰπέ καὶ ἡμῖν.

10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεχημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι ἔρυκε Καλυψῶ διαθεάων

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, / λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἤλθε / περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε γέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἔνθα / πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἰσὶ φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλάσιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενείαεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαίαν ἰκέσθαι.

ἼΑλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης.
 ἐνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρημένος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροοὶ ἦσαν. 25

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἦρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀνύμονος Αἰγίσθοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης 30
 τοῦ ὃ γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετῆυδα·
 « ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ κίτιοῦνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν·
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἐρμείαν πέμψαντες, εὐσχοπὸν ἀργεῖφόντην,
 μῆτ' αὐτὸν κτείνειν μῆτε μνάσθαι ἀκοίτην·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὅπποτ' ἂν ἤβῃσῃ τε καὶ ἦς ἱμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν ».

Τὸν δ' ἠμειβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·

« ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρείοντων, 45
καὶ λῆν κεῖνός γε εἰοικῶτι κεῖται ὑλέθρῳ·

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ρέζοι·
ἀλλὰ μοι ἄμφ' Ὀδυσῆι δαΐφρονι δαίεται ἦτορ,
δυσμόρῳ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἀπο πῆματα πάσχει
νῆσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅτι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης. 50

νῆσος / δεινρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα / ναιεῖ,
Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
μακράς, αἶ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν. 55

τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερυκεῖ,
αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται. αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἱεμενος καὶ χαπνὸν ἀποθρόσκοντα νοῆσαι
ἦς γαίης θανεῖν ἱμειρεται, οὐδέ νυ σοὶ περ
ἐντρέπεται φίλον ἦτορ. Ὀλυμπιε· οὐ νῦν τ' Ὀδυσσεὺς 60

Ἄργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερά ρέζων
Τροίῃ ἐν εὐρείῃ; τί νῦν οἱ τόσον ὠδύσασο, Ζεῦ; »
Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέειπε νεφεληγερέτα Ζεὺς·

« Τέκνον ἐμόν, ποῖον σε ἐπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;
πῶς ἂν εἴπειτ' Ὀδυσσῆος ἐγὼ θείῳ λαβρίμῳ, 65
ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἰοῶ θεοῖσιν
ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν; ὅσων εὐπειλίμων ἀφρα

ἀλλὰ Ποσειδάων γαῖήχος ἀσκελὲς αἰεὶ
Κυκλωπὸς κεχλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον 70
πᾶσιν Κυκλώπεσσι.

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων 74

Ἄν ὡστε φοιῶν δ γεοσεῖσιν Ποσειδῶν
δὲν δέει νύ φανείναι τὸν Ποσειδῶν
Ζευτοῦ οὐκ ἀποσεῖσιν

τάριος = κορυφαίος

ἢ πύλος = τὸ ἄνω εἰς τὴν πόλιν

5

ἦμενοι / ἐν ῥινοῖσι βοῶν, -οὺς / ἔκτανον / αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι / καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισον ἐνὶ κρητῆρι καὶ ὕδωρ,
 οἱ δ' αὐτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον / καὶ πρότιθεν, τοῖ δὲ κρέα πολλά δατεῦντο.

110 $\frac{3}{4}$ νίφ!

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὁσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἰ ποθεν ἔλθων
 μνηστῆρων τῶν μὲν σχεδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμῆν δ' αὐτὸς ἔχοι καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέω, μνηστῆρας μεθήμενος, εἰσὶδ' Ἀθήνην.

βῆ δ' ἰθύς προθύροιο, νημεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρησιν ἐφρστάμεν' ἐγγυθὶ δε στάς
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερῆν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

120

«Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι φιλήσαι· αὐτὰρ ἔπειτα

δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὄττιο σε χρῆν»
 ὣς εἰπὼν ἠγείθη, ἦ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη.

125

οἱ δ' ὅτε δὴ ὄντροσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν δ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρῆν
 δουροδοκῆς ἔντροσθεν εὐζόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεὺς ταλασίφραγος ἱστατο πολλά,

Verba voluit

αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἰσεν ἄγων, ὑπὸ λίτᾳ μετασσάς,
 καλὸν δαιδάλεον· τὰ δὲ θρήνυς πρὸς ἦεν.

130

πὰρ δ' αὐτὸς κλισίῳν θέτο ποικίλοιο, ἔκτοθεν ἄλλῶν
 μνηστῆρων, μη εἰνός ἀνήθεις ῥομαγῶν
 δείπνω ἀθήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθῶν,
 ἦ δ' ἴνα μιν περὶ πατρὸς ἀπογομένοιο ἔροιο·

135

χέρονισα δ' ἀμφίπολος προῶν ἐπέγευσε φέρουσα
 καλῆ χρυσείη, ὑπέο ἀργυρέοιο λήθητος
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τραπέζαν.

ἡγορησια διοικια

ἔρον
 ρ' αἴνον δ' αἰδοῖν ταυῖν παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαίτρος δὲ κρεινὸν πίνακος παρέθηκεν αἰώας 141
 παντοίων, παρὰ δὲ σοί τῖθαι χρύσεια κύπελλα·
 κήρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπαχθετο οἰνοχοεῦσαν χύτων ἄνον

ἔς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήγορες, οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐσεῖς ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
 σίτον δὲ δμῶαί παρενήνεον ἐν κανέοισιν
 κούροι δὲ κρητήρας ἐπεστεύαντο ποτοῖο.

οἱ δ' ἐπ' ὄνειάθ' ἔτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱάλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἔδῃτος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·

κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἦεῖδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεῖδεν. 155

Ἄυτάρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σῶν κεφαλῆν, ἵνα μὴ πευθοῖσσι τοῖσιν ἄλλοι·
 « Ἐεῖνε οἴλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσῃσι ὅτι κεν εἶπω ;
 τουτοῖσιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοδή·

ῥῆθιο ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίσιον γήποινον ἔδουσιν, 160
 ἄνδρος, οὗ δὴ πον λευκὸστέα πύθεται ὄμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπειροῦ, ἦ εἰν αἰὲ κῦμα κυλινδεῖ,
 εἰ κείνον γ' Ἰθάκηδε ἰδοῖτο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖα· ἑλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφροότεροι χροῦσσι τε ἐσθῆτας τε. 165

νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόνον, οὐδὲ τις ἡμῖν
 θαλπωρῆ, εἰ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσσι ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἦμαρ·
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἶπε καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆς ; 170

ἔχοντα
ταύτων
τοιαύτη

Πολλὰ γὰρ
ἔτρον

Ἄλλωδὲ

ἤε = ὠδύρον

ἢ ἀνὶ τῷ διγμωτιῶν

προσέειπε δὲ ἡλῖος

πόδος = ποδο

ὅποιοις τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τινες ἔμμεναι εὐχετάωντο;
 οὐ μὲν γὰρ τί σε πεζὸν οἶομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καὶ μοι τοῦτ' ἀγορεύσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
 ἤε νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρώϊός ἐσσι; 175
 ξείνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἦσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κείνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων» 180

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Τοιγάρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

Μέντης Ἀγχιάλιο δαΐφρονος εὐχόμαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὠδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἀλλοθρόους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἰθῶνα σιδήρον.
 νῆς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλιος, 185
 ἐν λιμένι Ρεῖθρῳ ὑπὸ Νηῶν ὑληντι.
 ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώϊοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἰ περ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν

Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρώσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβῃσιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλώης οἴνοπεδοιο

νῦν δ' ἦλθον· δὴ γὰρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τὸν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γὰρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζῶς κατερύκεται εὐρεί πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κείνον ἐρυκανόωσ' ἀέχοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὡς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὡς τελέεσθαι οἶω,

αὐτῶν

συνεῖναι

ἔρπονται

καταπύου

ἄλλοσ πόδος = ἐπιδήμιος
 εἰδῶν γὰρ κείνῳ

νλ βρω
 τοῖς εἰσῶν
 2 ὠδύρον

μεγαλὴ
 ἡμιεἶρος
 ὠδύρον

διδάσκων-νος (θετ-δα
 διδασκωνος διδάσκων, ἔσθ
 γρηῖος) = ὁ ἔχων

οὔτε τι μάντις ἔων οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
 οὐ τοι ἔτι δηρὸν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχησιν·
 φράσεται ὡς κε νήπται, ἔπει πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνω, ἔπει θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἀργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος».

Ἐνθάβρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηναῶς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀγτίον ἦδα·
 «Τοιγάρ εἰ γὰρ τοι, Ζεῦ πάτερ, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορευσάμην
 ἡμῆτῳ μὲν τε με φησὶ τοῦ ἐμμεναί, αὐτὰρ ἐγὼ γέ
 οὐκ οἶδ'· οὐ γὰρ πῶ τις εὖν γόνον αὐτὸς ἀνεγνώ.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρος νῦν τευ ἐμμεναί, υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν χτεάτεσσιν εἰς ἐπὶ γῆρας ἐτέτμεν.
 νῦν δ' ὃς ἀποτυβτάτος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἐκ φασὶ γενέσθαι, ἔπει σὺ με τοῦτ' ἐρείσεις».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Οὐ μὲν τοι γένεθν γε θεοὶ νῆπιμον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἔπει σέ γε τοῖον ἐγένετο Πηνελόπειά·
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὃδ' ἐπλετο· τίπτε δέ σε χρεώ;
 εἰλαπίνῃ ἢ γάμος; ἔπει οὐκ ἔρανος, τάδε γ' ἐστίν·
 ὡς τὸ μοι ὑβριστῆς ὑπερφιάλης δοκεύουσιν
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα, νεμεσσησάτο κεν ἀνήρ»

9

φωτογράφησι

Πηλοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἴη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκηρέας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἐόντας,
 ἀλλὰ πατὴρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἐὼν μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἢ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἴ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι, 275
 ἀψ ἴτω ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτῃσιν ἐείκοσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπῃσι βροτῶν ἢ ὅσσαν ἀκούσῃς
 ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισιν.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθὲ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσῃς,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσῃς μηδ' ἔτ' ἐόντος,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦαι καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
 πολλὰ μάλ, ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσιν
 κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμφιδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐσσί.

295

ἢ οὐκ αἶεις οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ;
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἐσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
 ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλόωσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων ».

300

305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορευεῖς,
 ὡς τε πατὴρ ᾧ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ,
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσιν ».

310

Τὸν δ' ἠμείβεται ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαϊόμενόν περ ὁδοῖο.
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὔτις ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

315

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ εἰ πατρός

320

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἴσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπῄχετο ἰσόθεος φῶς.

Τὸ ἔσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνις τῆς Πηνελόπης.

Ὅσοντες αἰδοῦσθε γάρην ἀνδρῶν, ὅσοι δὲ κ' ἴσθηται
 Τοῖσι δ' αἰδοῦσθε γάρην ἀνδρῶν, ὅσοι δὲ κ' ἴσθηται
 ἡτ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν κροσσὸν αἶδεν
 ἡτ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν κροσσὸν αἶδεν
 τῶν Ἀχαιῶν κροσσὸν αἶδεν
 λυγρὸν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπέτειλατο Πάλλας Ἀθήνη.
 τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν
 θείων κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπειά·
 κλιμακὰ δ' ἐψηλὴν κατεβήσαστο οἴο δομοιο
 οὐκ αἴτῃ, ἀμὰ τῇ γε καὶ ἀμφιπολὸς δύ' ἐπὶ ποταμῶν
 ἢ ὁ φτεροῦ μνηστῆρας αἰεῖτο οἶα γυναικῶν.
 ἔστη ῥα παραστάθιον ἑγείσατο πύκα ποιητοῦ, ἀέθιον ἑγείσατο
 ἄντα πύραυλον σφαιρὴν λιπαρὰν, κροσσὸν ἑγείσατο
 ἀμφιπολὸς δ' ἄρα οὐ κενὴν ἐκασθε παρόστη.
 δακρυόσασα δ' ἔπειτα προσῆυδα θεῖον αἶδον.

«Φήμε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια νόσας,
 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τὰ τε κλειρῶν αἰδοῖ·
 τῶν ἐν γε σφίν αἶδε παρημένος, οἱ δὲ σιωπῇ
 οἶνον πιναγῶν ταυτῆς ὁ ἀποπαυε αἰδοῖς
 λυγρῆς, ἢ τε μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
 τεῖρε, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
 Διὸς τὸ γὰρ κροσσὸν ποθέω μνηστῆρας
 ἀνδρός, τοῦ κλεος εὐρύ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἀργός.
 Τῆν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντιὸν ῥῆδα·
 Μῆτερόν μιν, τί τ' ἄρα φθονεῖς εἰρηρῶν αἰδῶν
 τῶν ἐν γέ σφιν αἶδε παρημένος, οἱ δὲ σιωπῇ
 οἶνον πιναγῶν ταυτῆς ὁ ἀποπαυε αἰδοῖς
 λυγρῆς, ἢ τε μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
 τεῖρε, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
 Διὸς τὸ γὰρ κροσσὸν ποθέω μνηστῆρας
 ἀνδρός, τοῦ κλεος εὐρύ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἀργός.
 Τῆν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντιὸν ῥῆδα·
 Μῆτερόν μιν, τί τ' ἄρα φθονεῖς εἰρηρῶν αἰδῶν

Λαοὶ δ' εἰς ἐν ἄλλοις περιχρῆσται ἐν τῶν καὶ ν
 τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακόν, οἷον αἰδεῖν.
 φοῖραν τῶν βασιλέων. οἱ ἀγαθῶσι τὸ τρέφουσιν
 τὴν γὰρ αἰσὴν μάλλον, ἐπιχλείουσ' ἀνθρώποι,
 εὐτεὶν ὡς οἱ τὴν φέρουσιν, τὸ εὐδαίον ἐστὶ αὐτῶν ἰεραρυῶν
 ἢ τις ἰακονοῦτος, ἰνεωτάτη ἀμφιπέληται.
 πῶς δὲ, μῆνι, ἰώσων, εἰν τὴν μαρτυρῶν ἀδικῶν
 σοὶ δ' ἐπιτολῶν καροῖν ἰκαί θυμὸς ἰακονεῖν
 οἶσα εἶν, τὰν ἰακονεῖν, ὅτι δὲ ἰακονεῖν ἔχων ἐν
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμόν ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο.
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰούσα τὰ ὅσα αὐτῆς ἐοῖα κούει.
 ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κελεύει
 ἔργον ἐποιχέσθαι· μῦθος δ' ἀνδρῶσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἐστ' ἐν οἴκῳ.

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει·
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.
 ἐς δ' ὑπερῷ ἀναβῆσά σὺν ἀμφιπόλοισι γυναῖξιν
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλοι πρόσιν, ὄσφρ' οἱ ὕπνον
 ἦδ' ἐπὶ βλεφαροσὶ βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365-444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρός του ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν ὅτι θὰ ἦγονον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνας. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ πατρός του καὶ εἰς ὄρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὀμῆγγον. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεῶς, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν ἀθαιρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτενόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἐκκλησίαν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

ἰεροῦ, ὡς (καὶ) μὲν
 ἀποικεῖν, ἔσεμνωτ. εἰς
 ἀποικεῖν.

νωσ ἐξήγησε νὰ τοῦ δοθῆ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρός του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὄμως αἰθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστίρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ἐπ' ὄφιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλιον τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξιδίον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μὲ ἀ κ ρ α ἦ ζ ἐφ υ ρ ο ν ἔταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πέλιοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον φαιάν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ἐπὶ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς υἱούς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρωσ, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐνώθειε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξιδίον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοσπεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θαυμασίους ἵππους, οἱ ὁποῖοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ—ἢ Ἀθηναῖα—προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

[Εξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠροίχθη εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλοπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἡχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλασαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ἐπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολλὴ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τῶν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἰλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεά ὁ Πρωτεύς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακρυσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.]

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστήρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὄταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηναῖς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεως.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψούς.

[1-28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψώ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεά ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν τοῦ Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

«Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτὸς τὰ ἄλλα περὶ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νύμφη εὐπλοκάμω εἰπεῖν νῆμερτα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὡς κε νηῆται 30
 οὔτε θεῶν πομπῆ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων.
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπὶ σχεδὸν πολυδέσμου πηματα πάσχων 30
 ἡματί κ' εἰκοστῶ Σχερῆν ἐρύβαλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἱ ἀγχίθεοι γεγάασιν, 35
 οἳ κέν μιν περι κῆρι θεὸν ὦς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἴ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ λῆϊδος αἴσαν. 40
 ὦς γὰρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶχον ἐς ὑπόροφον καὶ εἶν ἐς πατρίδα γαῖαν».

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρὴν 45
 ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.

εἶλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγειρεί.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντω· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρω ὄρνιθι εἰοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλως ἀτρυγέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερά δεύεται ἄλμη·
 τῷ ἱκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἐρμῆς. 55
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν,
 ἔνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἐνὶ νύμφη
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.

πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχάρφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμή 60
 κέδρου τ' εὐκαίτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ἠδῶδει
 δαιόμενων· ἠ δ' ἔνδον ἀφιδιάουσ' ὀπί καλῆ
 ἱστὸν ἐποιχομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαιεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθάσσα,
 κλήθηρη τ' αἰγείρος τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δέ τ' ὄρνιθες ταυσιπτεροὶ εὐνάζοντο, 65

σκώπες | τ' ἰσηκές τε ^{μαυροφίλλοι} τινύγλωσσοί τε ^{κορροί} καρῶνας
εἰνάλοι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μάμηλεν.

ἢ δ' αὐτοῦ τετάνυστο ^{καρροί} περι σπείλους ^{καρροί} γλαφυροῖο
ἡμερίς | ἡβῶσα, τεθῆλει | δὲ σταφυλῆσιν.

κρῆναι | δ' ἐξέτης πίσυρες ^{καρροί} ῥέον ὕδατι | λευκῶ,
πλησίοι | ἀλλήλων ^{καρροί} τετραμμένοι | ἀλλυδιδι | ἄλλη.

ἀμφι δὲ ^{καρροί} λειμῶνες ^{καρροί} μαλακοὶ ἴου | ἠδὲ ^{καρροί} σελίνου
θῆλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα ^{καρροί} καὶ ἀθάνατός περ ^{καρροί} ἐπελθὼν
θηήσαιο ἰδὼν ^{καρροί} καὶ ^{καρροί} τερφθεῖη ^{καρροί} φρεσὶν ἦσιν.

ἔνθα ^{καρροί} στὰς ^{καρροί} θηεῖτο ^{καρροί} διάκτορος ^{καρροί} ἀργεῖφόντης.

αὐτὰρ ^{καρροί} ἐπεὶ ^{καρροί} δὴ ^{καρροί} πάντα ^{καρροί} ἕω ^{καρροί} θηήσατο ^{καρροί} θυμῶ,
αὐτίκ' ἄρ' ^{καρροί} εἰς ^{καρροί} εὐρὺ ^{καρροί} σπέος ^{καρροί} ἤλυθεν. οὐδέ ^{καρροί} μιν ^{καρροί} αὐτήν

ἠγνοίησεν ^{καρροί} ἰδοῦσα ^{καρροί} Καλυψώ, ^{καρροί} δῖα ^{καρροί} θεάων.

οὐ γάρ ^{καρροί} τ' ἀγνώτες ^{καρροί} θεοὶ ^{καρροί} ἀλλήλοισι ^{καρροί} πέλονται
ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ ^{καρροί} τις ^{καρροί} ἀπόπροθι ^{καρροί} δώματα ^{καρροί} ναίει.

οὐδ' ἄρ' ^{καρροί} Ὀδυσσῆα ^{καρροί} μεγαλήτορα ^{καρροί} ἔνδον ^{καρροί} ἔτετμεν,

ἄλλ' ὅ γ' ^{καρροί} ἐπ' ^{καρροί} ἀκτῆς ^{καρροί} κλαῖε ^{καρροί} καθήμενος, ^{καρροί} ἔνθα ^{καρροί} πάρος ^{καρροί} περ,
δάκρυσι ^{καρροί} καὶ ^{καρροί} στοναχῆσι ^{καρροί} καὶ ^{καρροί} ἄλγεσι ^{καρροί} θυμὸν ^{καρροί} ἐρέχθων

πόντον ^{καρροί} ἐπ' ^{καρροί} ἀτρυγέτον ^{καρροί} δερκέσκετο ^{καρροί} δάκρυα ^{καρροί} λείβων.

Ἐρμείαν ^{καρροί} δ' ἔρεεῖνε ^{καρροί} Καλυψώ, ^{καρροί} δῖα ^{καρροί} θεάων,

ἐν ^{καρροί} θρόνῳ ^{καρροί} ἰδρούσασα ^{καρροί} φαεινῶ ^{καρροί} σιγαλόεντι.

«Τίπτει ^{καρροί} μοι, Ἐρμεία ^{καρροί} χρυσόραπι, ^{καρροί} εἰλήλουθας
αἰδοῦός ^{καρροί} τε ^{καρροί} φίλος ^{καρροί} τε ; ^{καρροί} πάρος ^{καρροί} γε ^{καρροί} μὲν | οὐ ^{καρροί} τι ^{καρροί} θαμίζεις.

αὐτὰ ^{καρροί} ὅ ^{καρροί} τιφρονέεις ^{καρροί}· ^{καρροί} τελέσαι ^{καρροί} δὲ ^{καρροί} με ^{καρροί} θυμὸς ^{καρροί} ἀνωγεν,
εἰ ^{καρροί} δύναμαι ^{καρροί} τελέσαι ^{καρροί} γε ^{καρροί} καὶ ^{καρροί} εἰ ^{καρροί} τετελεσμένον ^{καρροί} ἐστίν.

ἄλλ' ^{καρροί} ἔπεο ^{καρροί} προτέρω, ^{καρροί} ἵνα ^{καρροί} τοι ^{καρροί} πὰρ ^{καρροί} ξείνια ^{καρροί} θείω ».

Ὡς ^{καρροί} ἄρα ^{καρροί} φωνήσασα ^{καρροί} θεὰ ^{καρροί} παρέθηκε ^{καρροί} τράπεζαν
καὶ ^{καρροί} αὐβροσίης ^{καρροί} πλήσασα, ^{καρροί} κέρασσε ^{καρροί} δὲ ^{καρροί} νέκταρ ^{καρροί} ἐρυθρόν.

Ἰσθ' αὐτὰρ ^{καρροί} ὁ ^{καρροί} πινε ^{καρροί} καὶ ^{καρροί} ἦσθε ^{καρροί} διάκτορος ^{καρροί} ἀργεῖφόντης.

αὐτὰρ ^{καρροί} ἐπεὶ ^{καρροί} δειπνήσασα ^{καρροί} καὶ ^{καρροί} ἤραρε ^{καρροί} θυμὸν ^{καρροί} ἐδωδῆ,
καὶ ^{καρροί} τότε ^{καρροί} δὴ ^{καρροί} μιν ^{καρροί} ἔπεσσι ^{καρροί} ἀμειβόμενος ^{καρροί} προσέειπεν·

νέ σφίωω με ἀπόχο.

«Εἰρωτᾶς μ' ἔλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπῆσω· κέλεαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδοαμοὶ ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἳ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε, ρέζουσι καὶ, ἐξαιτούς ἐκατόμβας,
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πῶς ἔστι Διὸς ἴσον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιώσαι.
 σῆσι τοι ἄνδρα παρεῖναι οἷς κροτάτον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἄστῃ περὶ Πρίαμοιο μάχοντο, τῶν ἄριστων
 τὸν νῦν σ' ἠγῶγειν ἀποπεμπέμεν ὅτι τάχιστα 112
 οὐ γὰρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλεσθαι,
 ἀλλ' ἐπὶ οἱ μοῖρ' ἔστι φίλους τ' ἰδεῖν καὶ ἰεσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὼν ἐς πατρίδα γαίαν». 115

• Οὐδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

«Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατύς ἀργεῖφόντης 148
 ἢ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πρότνια νύμφη
 ἦ, ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιαίων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὅσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεΐβετο δὲ γλυκὺς αἶων
 νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελουσῆ 155
 ἤματα δ' ἄμ πετρήσει καὶ ἠμόνεσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκεσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἴσταμένη προσεφώνεε δῖα θεάων·
 «Κάμμορε, μὴ μοι ἐτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μῆδέ τοι αἶων 160
 φθινέτω· ἤδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμφω.
 ἄ' ἄλαγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῶ

εὐρεῖαν σχεδίην / ἀτάρ / ἔκρια / πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑψοῦ, ὡς σε φέρησιν / ἐπ' ἠεροειδέα / πόντον.

αὐτάρ ἐγὼ σῖτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν

165

ἐνθήσω μενοεικέ', ἀ κέν τοι λιμὸν ἐρύχοι,

εἶματά τ' ἀμφιέρω· πέμψω δέ τοι οὖρον ὄπισθεν,

ωοιγιστ

ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς / σὴν πατρίδα / γαῖαν ἔχθαι,

αἶ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, / τοὶ οὐρανὸν / εὐρὺν ἔχουσιν,

οἳ μιν φέρτεροί / εἰσι / νοῆσαι / τε κοηναί / τε». ✓

170

Ὡς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας Δῖος Ὀδυσσεύς,

καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

«Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μῆδεαι, οὐδέ τι πομπήν,

ἢ με κέλει σχεδίη περᾶν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,

δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἶσαι

ἄκυμποροι περφῶσιν, ἀγαλλόμεναι Δῖος οὖρφ·

οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,

εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι

μὴ τί μοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο».

Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων,

180

χειρὶ τέ μιν κατέρεζεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

«Ἢ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσί καὶ οὐκ ἀποφύλια εἰδώς·

οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευσαί.

ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε

καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος

185

ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσιν,

μὴ τί τοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.

ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσσο' ἂν ἐμοί περ

αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειῶ τόσον ἔκοι·

καὶ γὰρ ἐμοί νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ

190

θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων».

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων

καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἔχθια βαίνει θεοῖο.

Ἴξον δὲ σπέος ἔς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἔδωδὴν,
ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτὴ δ' ἀντίον Ἴξεν Ὀδυσσεύς θείοιο,
τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
οἱ δὲ ἐπ' ὄνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χειῖρας ἱάλλον. 200
αὐτὰρ ἔπει τάρπησαν ἔδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κῆδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
ἐνθάδε κ' αὔθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμειρόμενός περ' ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεαι ἤματα πάντα. 210
οὐ μὲν θην κείνης γε χερσίων εὐχομαι εἶναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἔπει οὐ πῶς οὐδὲ ἔοικεν
θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπομειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε χῶσο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω·
ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι· 220
εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν·
ἦδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κύμασι καὶ πολέμῳ μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεύα εἰς τὴν ἐσχατιάν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεύς προσεπάθησεν τὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἐπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψῶ,
 εἰματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα.
 ἐν δέ οἱ ἄσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνιοι 255
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δέ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία δίος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν
 Πηλιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψε δύοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψῶ, διὰ θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορευῶν,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῶ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέι πόντῳ·
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὄρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλώων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιοῦπεσσιν ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἶσα
 ἐκφυγέειν μέγα πεῖραρ διζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μίν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος». 290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψεν
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρός τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λυτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν·

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν, 300
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος. 305
 τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ τότε ὄλοντο
 Τροίη ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἡματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι· 310
 τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἴμαρτο ἀλῶναι.»

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίῃν ἐλέλιξεν.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ 315
 ἐκ χειρῶν προέηκε μέσον δὲ οἱ ἴστον ἔαξεν

δεινή μισγομένων ανέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντω.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὄρμηϊς· 320
 εἴματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψῷ.
 ὄψε δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρῆν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.

ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδίης ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβετ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζεε τέλος θανάτου ἀλειίνων.

τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἀνεμοὶ φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330

ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορῆη προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὖτ' Εὐρὸς Ζεφύρω εἴζασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἴνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν βροτὸς αὐδήεσσα,
 νῦν δ' ἀλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἕξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίη δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἔξε δ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

«Κάμμορε, τίπτε τοι ὦδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει ; 340

οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδίην ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίετο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345

τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσσαι
 ἔμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψεαι ἠπείροιο,
 ἄψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἶνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ εἰκυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«ὦ μοι ἐγὼ, μὴ τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὖτε
 ἀθανάτων, ὃ τέ με σχεδῆς ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' ἰοῦ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὄδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
 αὐτὰρ δὴ ἐπὴν μοι σχεδῆν διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον».

Ἦος ὁ ταῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὤρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὡς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠῶν θημῶνα τινάξῃ
 καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλῃ·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ' αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἐξάπεδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψῷ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέροιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαῶς. ἴδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὃν μυθήσατο θυμόν·

«Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλώω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισιν διοτρεφέεσσι μιγῆης.

ἀλλ' οὐδ' ὧς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος». Ὡς ἄρα φωνήσας ἴμασεν καλλιτριχας ἵππους, ἔκετο δ' εἰς Αἰγιάς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματα ἔασιν. 380

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν. ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους, παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας· ὦρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαζεν, 385 ἦος δ' Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαιεν ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήνευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχεὺς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἄλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφροῦς. Ἐκινδόνευσε πράγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσιν τῆς Ἀθηναίας ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εἶρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ δρμητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηνητημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἅ π ν ε υ σ τ ο ς καὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεμνον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐρίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ζ

Ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς ὕπνῳ καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ δ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρφῳ Ὑπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων, 5
οἳ σφέας σινέσκοντο, βιηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστῶν,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας. 10
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμεις Ἀιδόσδε βεβήκει,
Ἀλκίνοος δὲ τότ' ἤρχε, θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγάλητορι μητιώσα.
βῆ δ' ἴμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἐνὶ κούρη 15
κοιματ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγάλητορος Ἀλκινόοιο,
πὰρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖιν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
Ἦ δ' ἀνέμου ὡς πνοιὴ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης, 20
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
ἧ οἱ ὀμηλικίη μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῆ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ᾧδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ; 25
εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόβεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἐστίν, ἵνα χρῆ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατῆρ καὶ πότνια μήτηρ. 30

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἧοῖ φαινομένηφιν·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔφομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύναι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσαι·
 ἦδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσαι, ἥ κεν ἄγρησι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεια σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ᾧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσιν
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόλῃος». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὧς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι. οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη. 45
 τῷ ἐνὶ τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μετὴν βασιλόπαιδα Ναυσικαῖν.

Αὐτίκα δ' Ἠὼς ἤλθεν εὐθρονος, ἥ μιν ἔγειρεν
 Ναυσικαῖαν εὐπέπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἔν' ἀγγείλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρί· κυχῆσατο δ' ἔνδον ἔοντας·
 ἥ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλῆας
 ἐς βουλὴν, ἵνα μιν κάλειον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἥ δὲ μάλ' ἄγχι σταῖσα φίλον πατέρα προσέειπεν·

«Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρότοισιν ἐόντα 60
 βουλάς βουλευεῖν καθαρὰ χροῖ εἵματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἷες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὴ ὀπιούντες, τρεῖς δ' ἠΐθεοι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἵματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 "Ὡς ἔφατ'· αἰδέτο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχου· ἀτὰρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν ἐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 "Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέλετο, τοὶ δὲ πίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρειν ἐσθῆτα φαεινὴν. 75
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστω ἐπ' ἀπήνη,
 μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκήν ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσετ' ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἧς χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναζίν. 80
 ἧ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι. 85
 Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο,
 ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπρόρεεν μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦχεν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρώγειν ἄγρωστιν μελιθδέα· τὰ δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἴματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἀλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95
 αἱ δὲ λεοσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὕχθησιν ποταμοῖο,
 εἴματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῇ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαί τε καὶ αὐτή,
 σφαίρη τὰ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,
 ἧ κατὰ Τηϋγετον περιμήκετον ἧ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισιν·
 τῆ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἧ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖᾶ τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὣς ἧ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμίονους πτύξασά τε εἴματα καλά,
 ἐνθ' αὐτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροϊτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρη,
 ἧ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιο.
 σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἄμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δῖνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεὺς,
 ἐζόμενος δ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
 «ὦ μοι ἐγώ, τέων αὐτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἶ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξενοι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής;
 ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτή·
 νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεια ποιήεντα.
 ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν ἀδδθέντων ; 125
 ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ». 126

Βῆ δ' ἵμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκί πεποιθώς, 130
 ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὅσσε
 δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσι μετέρχεται ἢ ὀίεσσι
 ἢ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ
 μῆλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·
 ὥς Ὀδυσσεὺς κούρησιν ἐυπλοκάμοισιν ἔμελλεν 135
 μίξεσθαι γυμνός περ ἐών· χρεῖώ γάρ ἴκανεν.
 σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
 τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προὔχουσας·
 οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῇ γάρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140
 στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεὺς,
 ἦ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρην,
 ἦ αὐτως ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μειλίχοισιν
 λίσσοιτ', εἰ δεῖξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.
 ὥς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι 145
 λίσσεσθαι ἐπέεσσι ἀποσταδὰ μειλίχοισιν,
 μὴ οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσαιτο φρένα κούρη.
 αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον.

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;
 εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, 150
 Ἀρτέμιδί σε ἐγώ γε, Διὸς κούρη μέγαλοιο,
 εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα εἰσικω·
 εἰ δέ τίς ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
 τρεῖς μάκαρες μὲν σοὶ γε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κεῖνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔζοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δήλῳ δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοῖνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὣς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῷ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης,
 ὣς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδία δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἡματι οἶνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὀλυγίης. νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γάρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαίαν ἔχουσιν.
 ἄστυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἴλυμα σπείρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιναῖς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχγτον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή. πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσιν,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δὲ τ' ἔκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Νausικάκα λευκώλενος ἀντίον ἠΰδα·
 «Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τάδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὔν ἐσθῆτος δευήσεαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὧν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστου δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαιήκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγάλητορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε».

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ ὁδηγία
 τῆς Νausικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἡ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσεν·
 «Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἢ μὴ πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο» 210
 «Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κὰδ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικάα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 παρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἶματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὕγρον ἔλαιον, 215
 ἦνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα διὸς Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφιπόλοι, στήθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοισιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἔλαιον
 χρίσομαι· ἦ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν ἐυπλοκάμοισι μετελθῶν ».

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο διὸς Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἣ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ὄμπεχεν ὤμους, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρογέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἶματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, καδ δὲ κάρητος 230
 οὔλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνῆρ
 ἴδρις, ὃν Ἡφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὡς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε ὤμοισ. 235
 ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κίων ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι μετηύδα·

« Κλυτέ μευ, ἀμφιπόλοι λευκῶλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαιήκεσσ' ὄδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισιν·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι.
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔοχουσιν.

αἶ γὰρ ἔμοι τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν. 245
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ζεῖνω βρωσίν τε πόσιν τε ».

“Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο
 πὰρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικάα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εὔματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπῆνης,
 ζεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ῥύτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν·

“Ὀρσοο δὴ νῦν, ζεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
 πατρὸς ἑμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγροὺς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὄδον ἠγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
 λεπτή δ' εἰσιθμῆ· νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι
 εἰρύονται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἔνθα δέ τέ σφ' ἀγορῆ καλὸν Ποσιδήιον ἀμφίς,
 φυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἔνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσιν,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμὰ.
 οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμὰ νεῶν καὶ νῆες εἶσαι,
 ἦσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περὶώσι θάλασσαν.

τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μὴ τις ὀπίσσω
 μωμεύη· μάλα δ' εἰσὶν ὑφερφίαλοι κατὰ δῆμον·

καὶ νῦ τις ὦδ' εἶπῃσι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 «Τίς δ' ὅδε Ναυσικάα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νῦ οἱ ἔσσεται αὐτῆ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἦς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἕξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καυτῆ περ ἐποικομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί».
 ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δὲ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλῃ νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἦ τ' ἀέκῃφι φίλων, πατρός καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρός ἐμοῖο. 290
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἐνθα δὲ πατρός ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώῃ,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἐνθα καθεζόμενος μεῖνε χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστουδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῖχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρός ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ρεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιτο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γὰρ τι εἰκότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἶος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἥρωος. ἀλλ' ὅποτ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὦκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῆ 305

ἤλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ιδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμῶαί δέ οἱ εἶατ' ὄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὃ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὦς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι 310
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἰ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἔλπωρή τοι ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον εὐκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

“Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάστιγι φαεινῇ
 ἡμίονους· αἰ δ' ὦκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἰ δ' ἐν μὲν τρώων, ἐν πλίσσοντο πόδεσσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἰμάσθλην. 320
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλλος ἴκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἵν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγαλοιο·

«Κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ περ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
 ῥαιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν ».

“Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πῶ φαίνεται ἑναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν 330
 ἀντιθέῳ Ὀδυσῆϊ πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήρτησε μίαν παρθένον, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἐκράπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἐλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίνοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ κ ὀ ν κ ν ἄ ν ο ι ο , ἥτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κωνῆν δαλδμαζαν (βλ. εἰκ.Α.). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἀργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κίνες ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εισόδου. Πολυτελῆ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφαντα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκεῖη περιτέχνα συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξ ἴσου θαυμαστὸς ἐξετείνετο περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κήπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπύς, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ α σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ εθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσήλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸς λόγος νὰ τὸν ἐλέησῃ καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἰκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαιάκων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως ν' ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὀ ν ο ν Ἐπηκολούθησαν ὅλοι αἱ συνήθειες πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι , διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνήλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ὕ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰοιδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγοῦδῆσεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραφε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὅλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγινεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθῆσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεύος τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἴλιου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὅλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

Ι

Μὲ κατὰπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωος τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἀπὸ τὸ Ἴλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέστρωαν πέραν τῶν Κιθίων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἐφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἄνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφύμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πικουρίας τοῦ Ὀδυσσεύος, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολυφύμον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

Κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὔρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκὸν ὅλους τοὺς ἀνέμους πλην τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤρριξαν τὸν ἄσκὸν νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Τότε εξαπελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θύελλαί τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμᾶς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ἐπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐχάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύως καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἄποκόψας τὰ πρυμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκην μετέβαλε τοῦ συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύως εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπανάφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπαιελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἢ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοὶ τοῦ Ὀδυσσεύως. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύως, κατέφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεύως, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεύως κατεροίητευσε τοὺς Φαίακας. Νέαι φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸν ὅποιον ἀνέμενε εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίτισσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασίλεια, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας 59
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παῖσι τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ βασιλῆϊ. » 62

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὄταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηναῖ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὗρίσκεται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε, ἐζήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῷ Εὐμαίον, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνα-
 κτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τῆν Ἀθηναῖνὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν' ἀναγ-
 γείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν
 τὸν Εὐμαίον.]

Π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[1-153. Ὄταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀκρι-
 βές διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τῆν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον.]

Ἦ ῥα καὶ ὄρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' Ἴεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιῶν Εὐμαῖος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἦικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσσῆι φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν· 160
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρῦσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροισ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λεαρτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἤδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μῆδ' ἐπίκευθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφειλλε καὶ ἤβην.
 ἀψ δὲ μελαγχροίης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.

ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦιεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα, μὴ θεὸς εἴη.
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἦε πάροισεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἔσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἔληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρά »

ἤδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις ;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμί, τοῦ εἴνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσει, κἀδ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεὶ.

Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπέιθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαυτίς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σὺ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων 195
 θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
 ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.

ἢ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρων καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάασθαι·

οὐ μὲν γάρ τοι, ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205
 ἤλυθον εἰκοστῶ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγγελίης,
 ἢ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,

ἄλλοτε μὲν πτωχῶ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὖτε
 ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἴματ' ἔχοντι. 210

ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,
 ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ᾤρτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἔλεεινὸν ὑπ' ὄφρυσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νῦ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδου φάος ἠελίοιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἴψα·
 « Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀίομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγάρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θοῆ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν. 230
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·
 νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθῆνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώσωμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235
 ὄφρ' ἰδέω, ὅσσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίξας
 φράσσομαι ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνοσ' ἀνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα· 240

« ὦ πάτερ, ἧ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χεῖράς τ' αἰχμητῆν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες, ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δῶυ πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστῆρων δ' οὗτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκές οὔτε δῦ' οἶαι, 245
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἶσεαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.

ἐκ μὲν Δουλιχίου δύο καὶ πενήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἐξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἕασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἕασιν εἴκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε δαήμενε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἑόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σὺ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζευ, ὅ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 «Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἧ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἧέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 «Ἐσθλῶ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ὕψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένῳ ὥ τε καὶ ἄλλοις
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὸν κύνα τοῦ Ἄργου.

(Ἐγχράκτος λίθος)

ΡΑΨΩΔΙΑ α

1-19

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σημ. 1. Επὶ τῶν ἀποκρίσεων σημαίνει ἰσχυρῶς λέωνος ἢ κύνος
εἶναι ἡ ἀπάντησις ἀποκρίσσει εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ κρινέου.

Σημ. 2. Ἡ ἀπάντησις καὶ τὸ ἄλλο παρ' Ὀμήρου ἔχουσι κοινὰς σημα-
σίας καὶ σημαίας ἀποκρίσει τὴν ἐρώτησιν τῆς ἐρώσεως. Ὅμως δευτ.
ἀποκρίσει καὶ ἐπισημαίνει τὴν ἐρώτησιν. Εἰς τὴν τελευταίαν εἴδη περιπέσει
ἢ ἀποκρίσει εἰς τὴν ἐρώτησιν εἶναι ἄλλα γὰρ. — τὸ ἄλλο — ἄλλοτος —

καὶ μὲν Δουλιχίωιο δύο καὶ πενήκοντα
καὶ οὐκ ἐκκενόμενοι, δεξὲς δὲ ἀρχαιότεροι ἐπινοήσαντες
καὶ δὲ Σάμῳ πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων
καὶ δὲ Ζακύνθῳ πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων
καὶ δὲ αὐτῆς ἰσχυρῶς ἀποκρίθησαν πάντες ἄνθρωποι
καὶ σφίσι μὲν ἔτι καὶ ἕτερα καὶ ἕτερα
καὶ τοὺς ἑτέροις ἀπεκρίθησαν ὡς ἔμελλεν
καὶ οὐκ ἐκκενόμενοι, δεξὲς δὲ ἀρχαιότεροι ἐπινοήσαντες
καὶ δὲ Σάμῳ πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων
καὶ δὲ Ζακύνθῳ πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων
καὶ δὲ αὐτῆς ἰσχυρῶς ἀποκρίθησαν πάντες ἄνθρωποι
καὶ σφίσι μὲν ἔτι καὶ ἕτερα καὶ ἕτερα
καὶ τοὺς ἑτέροις ἀπεκρίθησαν ὡς ἔμελλεν

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΕΠΗΜΕΙΟΣΙΣ

Οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν τὸ ἀποφαινομένου ἔργου
ἐπινοήσαντες ἄνθρωποι

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περὶ τοῦ ἀνδρός.— **ἔννεπε**· προστ. τοῦ ἐννέπω = διηγούμαι, λέγω (ρίζ. σππ-).— **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός.— **πλάγχθη**· ρ. πλάζομαι = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω).— **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις καὶ πτόλις).— **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ).— **νόος** = σκέψις, νοοτροπία.— **ὁ** = οὗτος.— **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος.— **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα.— **ὄν· ὄς ἢ ὄν· κτητ.** ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του.— **θυμός** = ψυχὴ, καρδιά (θύω = πνέω σφοδρῶς).— **κατὰ ὄν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατάκαρδα.— **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφίζω· ἀρνύμενος = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ.— **ψυχὴ** = ζωὴ.— **ἦν· κτητ.** (στ. 4).— **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (νόομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα).— **ὤς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως.— **οὐδ' ὤς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὄλας τὰς προσπαθείας του.— **ἕταρος** = σύντροφος (ἑταῖρος).— **ῥύομαι** = σφίζω.— **ἰέμενός περ· καὶ περ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. ἱεμαι = ἐπιθυμῶ.— **αὐτῶν σφετετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν...— **ἀτασθαλίαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἀμαρτήματα.— **νήπιος** = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη + ἔπος = λόγος).— **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά.— **νόστιμος** (νόστος στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα : **νόστιμος** = γλυκὺς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς.— **τὸ ἦμαρ - ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἠναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ ἴορια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ἡμῶς παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρέαζον τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις,

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμᾶρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ *νόστον*. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιου σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου *ἀμός* = τίς, πρβλ. οὐδ' *ἀμοῦ*). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀμόθεν*. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὲ νεοελλην. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως πλάγ-
χθη, πάθεν, ἴδεν.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οι-
σι** : σφειτέρησι(ν), ἀτασθαλίησι(ν), τοῖσι(ν).

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων: κατὰ (=ἐντελῶς)-ἦσθιον.

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς ὕλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας : ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσι ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.

— Χρῆσις ἀσυναρέτων καταλήξεων : ἄστυα, ἄλγεα.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : *Ἡ-
ελλίοιο*.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ. : **ὄς ἢ ὄν** (ἐὸς ἐῖ ἐόν).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1-10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιή-
ματος. Κατὰ παλαισιτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικα-
λεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιο-
τάτη χρονολογουμένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες
ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσα-
λίαν). Ἐπιστεῦετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διὸς) καὶ
τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν
ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες*
ἢ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι. Εὐφυστάτα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυά-
ζει τὴν καθιερωμένην ἐπικλήσιν μὲ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ἵποι-
ον θὰ διηγηθῇ. — **ἱερόν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπρο-
στατεύετο ἀπὸ τοῦς θεοῦς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ἱερόν πτολίεθρον*. —
ὑπερίων : Ἐπίθετον τοῦ Ἠλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους
= ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *ὑπεριονίδης*. — **κατὰ
βοῦς ἦσθιον** : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας.
Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδι
ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἠλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς
πισθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11-21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ámóθεν*. **αἰπύς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἥδὲ** = καί. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρή*). — **πότνια** = σεπτή, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **δίος** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. δι-Λατιν. divus - divinus). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρός** = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω - γλύφω*). — **λιλαίωμαί** = ἐπιθυμῶ. — **ὁ πέσις-ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. ποτ. - πρβλ. πότνια). — **δῆ** = ἤδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων**· *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — **τῷ** = κατὰ τὸ ὅποιον, δηλ. ἔτος. — **οἱ** = αὐτῷ. — **ἐπεκλώσαντό οἱ** = τοῦ προώρισαν. — **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. ὁ νόστος. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος**· *φεύγω* = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἱ ἄεθλοι** = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — **καί**· ἐπιδοτ. = ἀκόμα καί... — **μετὰ** = μεταξὺ. — **οἴσι**· *εἶσις*. — **ἐλεαίρω** = εὐσπλαχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — **νόσφι** = μακρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές**· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — **μενεαίνω** = εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — **πάρως** = πρίν. — **ἦν (ἐὴν) γαῖαν** = εἰς τὴν χώραν του.

22 - 27. **μετεκιάθη**· *μετακιάθω* = πηγαίνω πρὸς τινὰς (*μετακιάθω*, θαμιστ. τοῦ *κίω* = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακρὰν (*τηλοῦ, τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. : *τηλέγραφος, τηλεβόλον* κλπ.). — **ἔων** = ὦν. **τοί**· ἀναφ. ἄντων. — **διχθά**· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίαται**· παθ. παρακμ. ρ. *δαίωμαί* = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ πού δύνει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀόρ. ἀ' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀόρ.*). — **Ὑπερίων**· ὁ. — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν, ρ. *ἄνειμι* (*ἀνά + εἶμι*). — **ἀντιάω** = ἀντικρίζω, παρίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἐκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονὰ θύματα. — **ἀρνεῖός** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἡ δαῖς-δαιτός** = γεῦμα, συμπόσιον (*δαίωμαί* = χωρίζω. Κυ-

ρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμών). — **παρή-
μενος** = παρακαθήμενος (ἤμμαι = κάθημαι). — **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἄλλὰ
βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. **μέγαρον** = ἡ μεγάλη
αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις : **οὐ, οἶ, ἔ**
(αὐτοῦ - ῶ ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.**
τῶ ἐπεκλώσαντο, τοί δεδαίαται.

— Παρεμβολὴ τοῦ **ο** εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω** : ἀντιῶν (ἀντι-
ἄων-ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου **-αται** : δεδαίαται.

γ) **ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες** : Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικήν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία δι-
σκόρπισε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατῶ-
θωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. —
νύμφη : Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς
θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες
κ.ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενέαιεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὄργης τοῦ
Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68 — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις
τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων
μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς
ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νεί-
λου.

28 - 43

α) **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — **τοῖ-
σι** = μεταξὺ αὐτῶν. — **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. —
ἀμύμων = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ.α + μῶμος). — **ῥᾶ** = ὡς γνω-
στόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτός** = ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖο ἦ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστός (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ κταν- καὶ κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Γεπ-εἰ-πεῖν). — μετηύδα = ὀμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πό! πό! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσην εὐκολίαν! — νύ(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτός = θνητός (ρίζ. μορ-μόρος = θάνατος). — αἴτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι· ἀπαρεμφ. τοῦ εἰμί. — οἱ δέ = ἐνῶ αὐτοί. — καὶ αὐτοί = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν· στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ-μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὀρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — καὶ νῦν = καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παραδειγμα, ποῦ λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἄθρ. α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστή = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλιννοστώ). — εἰδώς· μτχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὄλεθρος· 11. — πρὸ = προηγουμένως. — οἱ· 17. — ἐύσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὄξυδερκής (εὐ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχύς + φαίνω) — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἄκοιτις· συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη. — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἂν ἡβήσῃ = ὅταν ἀνδρωθῇ. — ἰμείρεται· ὑποτακτ. ἄορ. ρ. ἰμειρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἔδρα τῆς ψυχῆς). ἀγαθὰ φρονέων· ἐναντ. μτχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέτισε· ὑποκμ. ὁ Αἴγισθος· ρ. ἀποτίω = πληρώνω τὸ κακὸν ποῦ ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι: ἔμμεναι (ἔσμεν (αι)).
 — Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -οο: Ἄτρεΐδαο, Ὀρέσταο.
 — Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.): Ἐρμείας ἀντὶ Ἐρμείας.
 — Ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε καὶ ο ἀντὶ η καὶ ω: ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε: Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ καὶ δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνότεραι

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιότερας ἐποχάς. — **Αἰγίσθιοι**, τὸν ῥ' ἔκταν' Ὀρέστης: Τὸ οἰκογενειακὸν δῶμα τῶν Ἀτρεϊδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῇ, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρεϊδῶν, Ἀγαμέμνονος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καί, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θεῖου του καί, ὅτε ἠγδρώθη, ἐξεδίχησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) ἀμείβομαι τινα = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — γλαυκῶπις = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὀπ- ὄψις, ὄφομαι). — ὕπατος = ὑπέρτατος. — κρείων-οντος = κυρίαρχος, ἄρχων. — καὶ λίην... ὀλέθρω· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην εἰκότι. — κεῖται ὀλέθρω = ἠφάνισθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — εἰκῶς = ὁ ἀρμόζων. — ὡς = οὕτως· δεικτικόν. — ὅτις = ὅστις. — ῥέζω = πράττω. — ἀμφὶ Ὀδυσῆϊ = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — δαιίφρων = συνετός. — δαίομαι = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — τὸ ἤτορ. = ἡ καρδία. — δύσμορος = κακότυχος (δύσ+ μόρος· 34). — δηθά, δὴν = ἐπὶ μακρόν. — τὸ πῆμα = πάθημα (παθεῖν) — ἄπο = μακράν. ἀμφίρυτος-η-ον = περίρυτος, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — ὄθι = ὄπου. — ὄμφαλός = κέντρον. — ἐν = ἐντὸς αὐτῆς. — δῶμα = κατοικία. — ναίω = κατοικῶ (ναός). — ὀλοόφρων = κακόβουλος, δόλιος (ὀλοός = ὀλέθριος). — τὸ βένθος = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος - πάθος). — ἔχω = κρατῶ. — αὐτὸς = ὁ ἴδιος, μόνος του. — μακρὸς = ὑψηλός. — ἀμφίς = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — δύστηνος = δυστυχής. — κατερύκω· 14. — αἰμύλιος (καὶ αἰμύλος) = γλυκός. — θέλγει· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύῃ. — ἐπιλήσεται· μέλλων τοῦ λήθομαι = λησιμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ λωθάνω). † αὐτάρ· 9. — ἴεμαι· 6. — ἀποθρῶ-

σκω = *ἀνέρχομαι* (*θρόσκω* = *πηδῶ*). — **νωῶ** = *ἀντιλαμβάνομαι* διὰ τῶν αἰσθήσεων, *βλέπω*. — **ιμείρεται**· 41. — **οὐδὲ** = *καὶ δὲν*. — **ἐντρέπεται** = *κάμπτεται*, *συγκινεῖται* — **ἦτορ**· 48 — **φίλον ἦτορ** = *ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου*. Τὸ ἐπίθετον *φίλος* παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ**· 32. — **χαρίζομαι τινι** = *εὐχαριστῶ* τινά. Ἀντικειμ. τοῦ *χαρίζετο*: *τ(οι)* = *σοι*. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ἱερά ῥέζω** = *τελῶ* θυσίας. — **Τροίην ἐν εὐρείῃ τε** = *εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας*. — **τί** = *διατί* — **ὠδύσαο**· *ὠδυσάμην* = *ὠργίσθην*· ἀντικμ. τὸ *οι*

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ **σ** καὶ **τ** ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως: *τοι* - *σοι* (πρβλ. Λατιν. *tu-tibi*).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὐς**: **-ῆος** (*-έως*), **-ῆι** (*-έι*), **-ῆα** (*-έα*) Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β προσ. μέσ. ἀβρ. *α'* εἰς **-αο**· *ὠδυσάμην-ὠδύσαο*.

— Ἡ ἀντωνυμία *ἐκεῖνος* ἄνευ τοῦ **ε**: **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ *Κρονίων* ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχὼν τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἔδρυσε ἰδικὸν του θεῖκόν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νῆσω ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα**: Ἡ Ἀθηναῖα τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὁπωσδήποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἴονιου — **Ἄτλας**: Τιτὰν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὄμου του τὸ βῆρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψηλοῦς κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί**: Τὸ σύνθηδες ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὅμως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σιγνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μετὰ τὰς ἐκφράσεις « *παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν* » « *Ἀργείων παρὰ νηυσὶ* ».

63 - 79

α) ἀπαμείβομαι· ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. — προσέφη· ἀντικμ.: τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν. — νεφεληγερέτα = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μενεφέλας (νεφέλη + ἀγείρω = συναθροίζω). — τὸ ἔρκος = φραγμὸς· μφ. ἔρκος ὁδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολιορκία). — ἔπειτα = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ. — πῶς ἂν λαθοίμην· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω. — περὶ - ἐστὶ· περιέιμι = ὑπερέχω. — νόον· αἶτ. τοῦ κατὰ τι. — περὶ-ἔδωκε = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν. — ἱρά· ἱερά = θυσίαι. — τοί· 23. — γαιήοχος = ὁ κρατῶν, ὁ συνεχῶν τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα-ἔχω). — ἀσκελές· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμῶνως (ρίζ. σκελ-σκλη-σκελετός, σκληρός). — Κύκλωπος· γεν. τῆς αἰτίας — χολοῦμαι = εἶμαι ὠργισμένος (χόλος = ὀργή). — ἀλάωσεν = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στερήσεως σημαντικόν. — ἀντίθεος· 21. — ὄου = οὐ. — ἐκ τοῦ = ἔκτοτε. — ἐνοσίχθων = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθῶν = γῆ). — οὐ τι = οὐδὲλας. — πλάζω = κάμνω νὰ πλανᾶται (πλάζομαι· 2). — πατρὶς αἶη = πατρικὴ γῆ. — ἄγετε· παρακλεῦσιμ. = ἐμπρός, ἐλᾶτε. — οἶδε = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί. — περὶ-φράζομαι τι = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τίνος. — νόστον· ἀορίστως = ἕνα τρόπον ἐπανόδου. — ὄπως ἔλθῃσι = ὥστε νὰ ἐπανεέλθῃ. — μεθήμι = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — χόλος = ὀργή· 69. — οὐ τι· 75. — μὲν = βεβαίως (μῆν). — ἀντία = ἀντιθέτως. — ἀέκητι = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ + ἐκῶν). — ἐριδαίνω = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — οἶος· 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς -α (-ας-ης) : νεφεληγερέτα (πρβλ. τὰ λατιν. *α'* κλίσ. *nauta, poeta*).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. -μεν (-ειν) : ἐριδανέμεν·

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ *αἶ* : αἶεί.

γ) **νεφεληγερέτα** : 'Ο Όμηρος αποδίδει εις τούς θεούς επίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον **νεφεληγερέτα** εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εις τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικὰ εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος : **γαίηχος**, **ἐνοσίχθων**. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἢ ὅποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ **ἐνοσίχθων** ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος** : Ὡς γνωστὸν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεὰ διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εις τὸ **ι** τῆς Ὀδυσσεΐας.

80 - 95

α) **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι. — **φίλον (ἐστὶ)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται. — **νοστήσαι**· ἐπέεγγ. τοῦ **τοῦτο**. — **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. **δαΐφρων** 48). — **ὄνδε δόμονδε** = εις τὸ σπίτι του. — **δόμος** = οἶκος, σπίτι (**δέμω** = κτιζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφόντης**· 28. — **ὄτρύνομεν**· ὑπότακτ. τοῦ **ὄτρυνω** = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῆ. — **ὄφρα** = ἕως. — **εὐπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (**νη-ἄμαρτάνω**). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον**· ἐπέεγγ. τοῦ **βουλή**. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (ρίζ. **ταλα-τλή + φρήν**). — **κε(ν)**· τὸ δυνητ. ἢ τὸ ἀοριστολ. ἄν. — **ἐγών** = ἐγώ. — **ἐσελεύσομαι**· μέλλων τοῦ εἰσερχομαι. — **οἱ**· δοτ. κτητ. **οἱ υἱόν** = τὸν υἱόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θείω·θῶ**. — **ἀγορή** = συνέλευσις (**ἀγείρω**, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**). — **κομών** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλή. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύη. Ἄορ. τοῦ **ἀπόφμη**. — **οἱ**· δοτ. ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βᾶδισμα (**εἶλω** = στρέφω + **πούς**). — **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζων τὴν καμπυλότητα. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη : **βάδια στεφανοκέρατα**. — **ἡμαθόεις** = ἀμμώδης (**ἄμαθος - ἄμμος**). — **πευσόμενον**· μέλλων τοῦ **πυρθάνομαι**, μτχ. τελ. — **ἠδέ**· 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα. —

ἔσθλος = ἀγαθός. — **μῖν... ἔχουσιν** ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ-
τὸ μιν : διὰ τὰ τὴν λαμπρότητά φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη :
μῖν (αὐτὸν-ήν-ό).

— Κατάληξις ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ.— **ῆσι :**
ἔχουσι, ἔλθουσι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγώ : **ἐγών.**

γ) **᾽Ωγυγία :** Ὡς ἐπίθετον ἢ λ. ᾽ωγύγιος σημαίνει παλαιότατος.
᾽Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς
᾽Οδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεύς μὲ οὐ-
ριον ἄνεμον ἐταξίδευσεν 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὄρη τῆς
νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας.— **ἀγορή :** Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν
χρόνων ὑπῆρξε παρ' Ἑλλήσιν ὁ θεσμὸς τὴν συναθροίζεσθαι ὁ λαὸς εἰς
ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ τὴν ἐκφράζῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως)
ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς.— **κάρη κομόων-**
τας : Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐλ-
ληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ
συνήθεια αὐτὴ καὶ διατηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους.— **μνη-**
στῆρες : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους,
οἱ ὅποιοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεύος, τὴν
Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεύος καὶ
κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του.— **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς :** Ὁξὺς
παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾽Ομηρὸς παριστᾷ μὲ τὰ ἐπίθετα
αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἐσφαζον οἱ μνηστῆρες.—
Σπάρτη : Ἀρχαῖον κράτος, εἰς τὸ ὅποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος.
Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτισε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσάν ὑπὸ τοῦ
Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος.—
Πύλος : Ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπι-
στρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρον ἀπελάμβανεν
ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος
περιελάμβανε τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν Ἡλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσ-
σηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο
ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς
ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ ᾽Αλφειοῦ.

α) 96-113. **ὥς**· δεικτ. 6. — **ὥς εἰποῦσα** = μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς. — **ἔδησατο**· ρ. **δέομαι-οῦμαι** = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. **δέω** - **δῶ**. **βῆ-κατὰ** = κατέβη. — **τὸ κάρηνον** = κορυφή (*κάρη* 90). — **αἰξασα**· ρ. **αἰσσω** = πηδῶ (*διάττοντες ἀστέρες, αἰξ*). — **δήμος** = ἡ κοινοκλιμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις — **ὁ οὐδός** = τὸ κατώφλιον. — **ἔχω** = κρατῶ. — **ἔγχος** = δόρυ. — **εἶδομαι** = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς... **ἡγήτωρ** = ἡγεμών. — **ἄρα** = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἤτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως. — **ἀγῆνωρ** = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (*ἄγαν+ἀνήρ*). — **ἔπειτα** = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — **πεσσοί** = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παιγνιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἢ σημερινὴ ντάμα. — **προπάροιθε (ν)** = ἐμπρός. — **ἤμενοι** = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — **ἡ ῥίνος** = τὸ δέρμα, ἡ προβοιά. — **ὄτρηρός** = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων. — **μίσγω** = ἀναμειγνύω. — **κρητήρ**· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (*κεράννυμι, κρηᾶσις, κρηᾶμα*). — **αὐτε** = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τοῦ ἄλλο μέρος. — **πολύτρητος** = μὲ πολλὰς τρυπές, πορώδης. — **νίζω** = πλύνω. — **πρότιθεν** = παρέθετον. — **δατέομαι** = μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ *δαίομαι* 23, 48).

114. - 124. **πολὺ πρῶτος** = πρῶτος, πρῶτος. — **θεοειδής** = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν. — **ἦστο**· ἦμαι = κάθημαι. — **τετιημένος** = λυπημένος (*τετήμαι*). — **φίλον ἦτορ**· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60. — **ᾄσσομαι** = βλέπω (*ᾄσσει* = ὀφθαλμοί, Λατιν. *oculus*), *ᾄσσομαι ἐν φρεσὶ* = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — **ἐσθλός**· 95. — **εἰ ποθεν ἐλθὼν** = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικταὶ ἐκφράζουσι εὐχὴν τοῦ Τηλ. — **μνηστήρων τῶν μὲν** = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων. — **σκέδασις** = διασκορπισμός (*σκεδάννυμι*). — **σκέδασιν θείη**· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστῆρας. — **δώματα** = ἀνάκτορα. — **τιμῆ** = ἀξίωμα. — **οἴσιγ**· κτητ. — **ἀνάσσω** = βασιλεύω, κυβερνῶ. — **τὰ φρονέων** = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς σκέψεις. — **μεθήμενος** = καθήμενος μεταξὺ. — **εἰσορῶ** = βλέπω. — **ἰθὺς** = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — **νεμεσῶμαι** = ἀγανακτῶ (*νέμεσις* = δικαία ἀγανάκτησις). — **δηθά**· 49. — **ἐφεστάμεν** = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζεται τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανάκτησεως τοῦ Τηλ. — **ἔλε**· εἴλε· = ἔπιασε, ρ. *αἰρῶ*. — **δεξιτερὸς** = δεξιός (Λατ. *dexter*). — **ἐδέξατο** = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος· 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθως ἐκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενούμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατεομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὄττεο· ὄτου = οὔτινος. — ὄττεό σε χρῆ = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) οὐ ἀντί ο: Οὐλύμπος - Ὀλύμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρατ. -εν (-εσαν): πρότιθεν(πρό(ε)-τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν εἰ ἀντί ε: ξεῖνος (ξέτος).

— Συναίρεσις ε+ο εἰς εὔ: δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας: ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εαι: φιλήσεια (φιλήσῃ), μυθήσεια (μυθήσῃ).

— Ἰωνικὸν η ἀντί α: κρητήρ (κρατήρ).

— Ἡ πρόθεσις εἰς Ἰωνικὸν τύπον: ἔς.

γ) πρόθυρον: Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιρθον αὐλήν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο βωμὸς τοῦ Ἐρκεῖον Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἐφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοάν ὡς πρόφυλον, τὴν λεγομένην αἴθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλῖνων κίωνων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἐνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὄροφῃ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὄπαϊον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — χάλκεον ἔγχος: Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολύ μαλακόν. Ἐγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μήκους 2-5μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος (κονταριού), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπήγνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοί. — **Τάφος**: Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξύ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι πειραταί. — **πεσσοί**: Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρικούς καὶ τοὺς ἱστορικούς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσοὺς. Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσοῦ εὗρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου, ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες**: Πιθανῶς ἀνήκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως. — **κήρυκες**: Ἐπίσημοι θεράποντες τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον**: Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀνάμεικτον μὲ ὕδωρ εἰς ὄρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119-124 ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὀμηρικούς χρόνους.

125 - 143

α) ὡς· 96. — ἠγεῖτο = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον. — ἔσπετο· ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — ὅτε δῆ = ὅτε πλέον. — ῥα = φυσικά. — ἔσαν· 12. — δόμος· 83. — μακρός· 54. — δουροδόκη = θήκη τῶν δοράτων (δουρον + δέχομαι). — εὐξοος = ὁ τελείως λελεασμένος, στυλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — ταλασίφρων· 87. — εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἐλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — ὑπό = ὑποκάτω. — λιτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα (μόνον δοτ. τῆ λιτι καὶ αἰτ. τὴν λιτα). — πετάσσας· ρ. πετάννυμι = ἀπλώνω. — καλὸν δαιδάλεον· προσδιορ. θρόνον. — δαιδάλεος = τεχνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος). — ὁ θρῆνυς = σαμνὶ διὰ τὰ πόδια. — πάρ· παρὰ = πλησίον. — ὁ κλισμὸς = κάθισμα χαμηλότερον τοῦ θρόνου (κλίνω). — ποικίλος· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὕλικά, πλουμιστός. — ἔκτοθεν = εἰς ἀπόστασιν. — ἀνιάομαι = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὁ ὄρουμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθείς μεταξύ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νύσιν τῶν χειρῶν (χειρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θεραπευτικὸς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι). — προχόψ· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἡ πρόχοος (πρό + χέω) = κανάτι μὲ προσέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6) — ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά... — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — ταμίη = θεραπευτικὴ διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρετής, ὁ εἰδικὸς διὰ τὴν τεμαχισμὸν τοῦ κρέατος (δαίω, दाτέομαι). — κρειῶν = κρεάτων (κρεῶν-κρειῶν). — πίνακες = πινακίαι. — αἰείρω = σιγῶνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). — κύπελλον = ποτήριον. — θαμὰ = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμῶν). — ἐπώχето = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαναλαμβανομένης. — οἶνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκριμένους τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηροῖνια.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικῆ ἀνακτόρου (σκευῆ καὶ ἐπιπλα), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγώνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειράν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρετρία (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονία

(παρηνέω και παρηνέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = καθαθάκι τοῦ ψωμιοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρός ἀνὴρ, παλληγάρι (Θηλ. ἡ κούρη = κόρη). — **ἐπιστέφομαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (ὄννημι — ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ ἐδ-ἐσθίω, ἐδώδιμος Λατ. edo). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβαλον (ρ. ἔημι = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλω). — **ἡ ὄρχηστὺς-ύος** = χορός. — **ἀναθήματα** = ἀπραΐτητα συμπληρώματα. — **δαῖς-δαιτός**: 26. — **ἐν χερσί.. Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **ῥά** = βεβαίως. — **αἰίδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν**: ἐπίρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων: **ἔρος** (ἔρωσ).

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄδω: **αἰίδω**

γ) **δμωαί**: δμωαί ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλικοὶ καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρύτερας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός**: Τὸ ὁμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς φῆδην καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοὶ αἰδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φῆμιος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας με ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ αἰδοὺς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κιθάριν περικαλλέα**: Ἡ **κιθάρα** ἢ ἡ **φόρμιγξ** ἦτο τετράχορδον ὄργανον παράμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου **περικαλλέα**.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**: 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοῖατο - πεύθουιντο**: ρ. **πεύθουμαι** = ἀντιλαμβάνουμαι, ἀκούω (**πνιθάνουμαι - πεύσομαι**).

ἦ καὶ = μήπως καί... — νεμεσσωμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι
 πρβλ. 119. — ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ, τι θά σοῦ εἶπῶ. — κεν· τὸ ἀορι-
 στολογ. ἄν. — μέλει 151. — ρεῖα = εὐκολα πράγματα (ῥηΐδια, ῥά-
 δια). — βίος = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος. — νήποινον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί. — ἔδω = τρώγω· πρβ. 150. — δῆ-
 που = ἴσως τώρα πλέον. — πύθομαι = σαπίζω. — ὄμβρος = βροχή. —
 ἐπ' ἠπίρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — εἶν = ἐν. — ἄλς - ἄλός =
 θάλασσα (ἄλας, ἄλιεύς, παράλιος). — κυλίνδω = κυλίω· ἀντικ. ὅστ᾽,
 — εἶγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔνοιαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν
 ἔβλεπαν. — ἰδοίαιτο — ἰδοῖντο. — ἀρησαίατο — ἀρῆσαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — ἀφνειός = πλού-
 σιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύ-
 ματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). —
 θαλπωρῆ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών). —
 φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δὲ ὄλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εὐλεικρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, πόθεν, ἀσύν-
 δετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ; — εἰς = εἰ = εἶσαι — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ; — τοι = σοι. — τοκῆς = γονεῖς (τίκτω, τέκνον). — εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως
 δέν... — οὐ τι = οὐδόλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἡέ-ἡ = ἡ - ἡ — νέον· ἐπίρρ. = νεωστί, διὰ
 πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς. — ἐσσί = εἰ. — πατριώος
 ἐσσι ξεῖνος = συνδέσσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο : πευθοίαιτο,
 ἰδοίαιτο, ἀρησαίατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἰ) ἐγκλινώ-
 μενον καὶ ἐσσί.

— Παρατατικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολῦτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιοῦτο εἰς σκευή, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολυτίμα ὑλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος**: Μεταξὺ τοῦ φιλοξενούντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδοτο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. **Ξένος** λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178-193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὡρισμένως. — **ἀτρεκέως**· 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θὰ σὲ πληροφορήσω δι' αὐτά. — **δαίφρων**· 48. — **εὐχομαι εἶναι**· 172. — **ἀτὰρ** = αὐτάρ· 9. — **φιλήρετρος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (**φιλῶ** + **ἐρετμὰ** = κουριά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε**· ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὅχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν· ἦτις μὲ ἰδιωκτῆτον πλοῦτον. — **κατήλυθον**· κατήλθον = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (**ἄλλος** + **θρόος**). — **μετὰ χαλκῶν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἶθων** = στιλπνός (**αἶθω** = καίω, λάμπω· (**αἶθουσα**, **αἶθιοψ**, **αἰθίρη**). — **ἦδε**· δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγκυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακράν, ἔξω. — **ὕλθεις** = δασώδης (**ὔλη** = δάσος). — **ἐξ ἀρχῆς** = παλαιῶθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. — **εἰπέρ τε...** ἦρωα· σειρὰ λέξεων : εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἴρηαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης... — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρως**· ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἠγεμόνων. — **οὐκέτι**· συναπτ. πρὸς τὸ **ἐρχεσθαι** — **ἀπάνευθεν** = μακράν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχίαν. — **πήματα πάσχει**· 49· ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος**· 136. **βρῶσις** = φαγητὸν (**βιβρώσκω**) **παρτιθεῖ**· **παρὰτιθησι** = παραθέτει. **εὔτ' ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια **ἐρπύζω**· **ἐρπω** = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης. — **ὁ γουνός** = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (**γόνυ**, **γωνία**). — **ἄλωη οἰνόπεδος** = ἕκτασις ἀμπελόφυτος.

194-212. δὴ γὰρ = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμω, εἰς τὴν πόλιν του. — νύ (ν) = βεβαίως. — ἡ κέλευθος = ὁ δρόμος· βλάπτονσι κελεύθου = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του, — οὐ πω... ἄλλ' ἔτι = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά... — ζώδης = ζωντανός. — ποῦ = καθὼς πιστεύω. — κατερύκεται· παθητ. τοῦ κατ-ερύκω· 14. — χαλεπός = σκληρός, κακός. — ἔχω = κρατῶ, κατακρατῶ. — ἐρυκανόω· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω. — ὡς = ὅπως. — βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ = ἐμπνέουσι. — τελέεσθαι· μελλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμαι. — οὔτε τι ἔων = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι. — οἰωνός = πτηνὸν (Λατ. avis, οἰωνός). — οἶδα οἰωνῶν = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς. — σάφα = σαφῶς. — δηρόν· δηθά· 49. — πατρὶς αἴη· 75. — οὐδ' εἰ πέρ τε = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα. — ἔχῃσι· ὑποκμ. δεσμὰ καὶ ἀντικμ. τὴν Ὀδυσσεά. — φράζομαι = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον. — ὡς κε = διὰ νά... — στ. 206 εἰς στ. 169. — εἰ δὴ = ἐὰν τῷ ὄντι. — τόσος = τόσον μεγάλος. — αἰνῶς = καταπληκτικά. — ἐπεὶ θαμά... Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου. — θαμά· 143. — τοῖον = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι — μίσγομαι = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι· πρὶν ἀναβήμεναι = πρὶν ἐπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ. — ἔβαν· ἔβησαν = μετέβησαν. — κοῖλος = κουφωτός. — ἐκ τοῦ· 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ παρατίθῃμι = παρτιθεῖ.

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέμ. ἐλθ-(ἐλήλυθα) : ἤλυθον.

γ) οἶνοψ πόντος: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀνανακλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθὺ χρῶμα καὶ τὴν στυλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου. — ἐς Τεμέσην: Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ Ταμασσός. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της — σίδηρος: Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψιν τοὺς τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὀμιλῇ περὶ ἀντολακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ῥεῖθρον - Νήιον**: Εἶναι δύσκολον ἄναγκω-
ρισθοῦν σήμερον αἰ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. —
μάντις: Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ
τῶν ὁμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τούς ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι
διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν
οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν
ἐζητάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο
καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν: οἰωνός
= προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213-220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα,
νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα**· αὐθάω = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ**·
179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ**
μὲν — **αὐτάρ**· ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέν-
νησις, καταγωγὴ. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον**
ἔμμεναι· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἅς ἤμουν δά. — **τευ**
= τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσα
εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρήκα (ἐλλειπτ. ἄορ.). — **ὄς**
= οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ
τοῦ ὁποίου. — **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐ-
τὴν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν : ἡ ἐρω-
τησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221-229. **μὲν**· βεβ. = πάντως. — **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος
(νη + ὄνομα). — **ὀπίσω**· χρόν. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν**· τίθημι εἰς
τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. —
ἐγείνατο = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἶδος συμπόσιον 152. — **ὀμι-**
λος ὄδε = αὐτός ὁ συγκεντρωμένος κόσμος· — **ἔπλετο**· ρ. πέλομαι
= εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς
παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστήρες εἶχον παύσει νὰ τρώγουν
καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν ἀοιδόν. — **τίπτε**· κατὰ συγκοπὴν : τί
ποτε = ἐπὶ τέλους τί ; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεῶ σε (ἔστι)** =
τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. —
γάμος = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὅποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του. — ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι. — ὑπερφίαλος· 134. — δοκέουσί μοι = μοῦ κάμνον τὴν ἐντύπωσιν. — δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — νεμεσσήσαιτό κεν· 119. — αἴσχεα = ἀπρέπειαι. — πινυτός = συνετός (πρβλ. πεπνυμένος· 213). — μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην. 230-251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκπρασθῆ ἀκολούθως ὁ Τηλεμ. — ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν. — δῆ = τώρα. — ἀνείρομαι· 188. — μεταλλάω = ἐξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο. — ἀφνειός· 165. — ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος. — ὄφρα· χρον. = ἐφόσον. — ἐπιδήμιος· 194. — ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιάω = σκέπτομαι (μητις = σκέψις). — θεοὶ κακὰ μητιώοντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοί. — ἄιστος = ἄφαντος (α + ἰδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἀνθρώπον. — ἀκαχοίμην· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνημαι, ἄχ). — δάμη· δάμημι-δάμημαι = ἀφανίζω-ἀφανίζομαι. — δῆμος· 103. — ἡέ· 175. — τολύπευσεν = ἔφερεν εἰς πέρας (τολυπεύω = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι). — τῶ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη. — τῶ· δτι. χρόνου = τότε. — τύμβος = μνήμα. — ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἑαυτόν. — ὀπίσω· 222. — νῦν δέ· 166. — ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαι = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλαι (ἀρπάζω). — ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη. — οἷχεται = ἔφυγε, πάει. — ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι). — γόος = θρήνος κάλλιπεν = κατέλιπεν. — οὐδέ τι = καὶ δέν. — στεναχίζω = στενάζω. (ἐκτενεστ. τύπος τοῦ στενω - στενάχω). — οἶον· 13. — νύ· νῦν = τώρα. — τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά, — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τέκ-των). — ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες. — ὕληεις· 186. — κραναός = τραχύς, βραχάδης (κράνιον, κέρας, κράνος). — κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων. — μνάομαι· 39. — τρύχω = βασανίζω, φθείρω. — συγερὸς = μισητός. — τελευτὴν ποιῶ = δίδω τέλος. — φθινύθω = ἀφανίζω, ρημάζω (φθίνω) — τάχα δῆ = ὠρισμένως γρήγορα. — διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀντωνυμίας τις-τινός : τευ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νόνημος (ὄνημα ἀντὶ ὄνομα).

— Ἀφομείωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἀρχτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : κάλλιπεν (κατ-λιπεν).

γ) ἔρανος : Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὅσάκις ἔμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος :** Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις **σῆμα**, ἧτοι ἀναμνηστικῆ στήλη. — **Παναχαιοί :** Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι :** Προσωποποιήσις τῶν σφιδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικά ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι :** Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὅποιοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ βασιλεῖς. Εἰς πολλὰ ἀχαικὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστῆρες τῆς Πηγελοπῆς. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος :** Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμῆμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεῶς.

252 - 278

α) 252-271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανακτῶ. — **ἐπαλαστήσασα** τρωπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων). — **ὦ πόποι** ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλὸν** = πολύ. — **δεύομαι τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη**· ὅς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖρας του νεοελλην. : θὰ ἔβαλε χεῖρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (ἐφήμημι = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον 103. — **εἰ σταίη**· ἡ ὑπόθ. ἐνεχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα... — **ἡ πήληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήκιον). — **δοῦρε**· δυῖκ. τοῦ δοῦρον = δόρυ. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόησα**· νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρώτην φοράν. — **ἀνιόντα**· χρον. μτχ. ἀνειμι = ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό.

οἶχομαι = μεταβαίνω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητήριο θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη = ἕνα ὑπάρχει εἰς αὐτόν, διὰ τὸ ἔχει. — ἰός = βέλος. — χρίεσθαι = διὰ τὸ ἀλείφει. Τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — ὁ μὲν ὁ ἴλος. — ῥα = βεβαίως. — νεμεσίζομαι = φοβοῦμαι τὴν ὀργήν τινος. — αἰὲν = πάντοτε· αἰὲν ἔόντες = αἰώνιοι. — φιλέεσκε· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνῶς = πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208. — ὀμιλήσειεν· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : εἰ σταίη ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = ταχυθάνατος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίατο = θὰ ἔκαμαν ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεβαίως. — ἐν γούνασι θεῶν· ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα — ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι· πρβλ. 43 ἀποτίσεται· ὑπτικτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐλί. — φράζομαι· 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω· πρμ. μὲ σημ. ἔνεστ. — ὅπως κε (ν) ἀπώσσει· πλγ. ἐρώτ. ἀποθουμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνίημι = ἀκούω προσεκτικὰ, καταλαβαίνω. — ἐμπάζομαι μύθων = προσέχω παρακολουθῶ λόγους.

272-278. ἀγορή· 90. — ἥρωες· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — πέφραδε· πρμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρμ. δηλοῖ, ὅτι ἡ πρᾶξις πρέπει νὰ γίνη ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἡδη γίνεи. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκίδναμαι· σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — ἄνωχθι· προστακτ. τοῦ ἄνωγα· — μητέρα δέ... ἴτω = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ὡς πάη. — ἐφορμᾶται = παρακινεῖ. — γαμέεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δευτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ πατριῳ τῆς οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι· μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά· ἴδε πρμ. — εἰοικε = ἀρμόζει. — παιδός· ἡ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἔψεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἢ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπώσσει.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολύ : πολλόν.

— κ ἀντι χ ('Ιων.) : οὐκί.

γ) ἔχων πῆληκα...: Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων. Ἡ πῆληξ ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐραν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ κόρυς. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν χροτάφων καὶ ἄφρινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώετο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7).— Ἡ ἀσπίς τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατασκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμώνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὁ ὀμφαλὸς (ἀσπίς ὀμφαλόεσσα).— Τὰ δόρατα εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (δῶρον = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμὴ. Βλ. στ. 121, ἔγχος. — Ἐφύρη: Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἡπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βόταννα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἡπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου.— Μερμερίδης: Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησεν τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — πατὴρ μέγα δυναμένοιο: Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατῴκει εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἐλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας. — τὰ ἔεδνα: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἔδιδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποίαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὅμως ἔπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἦθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλήν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω. — **αἶ κε** = ἐάν. — **πίθαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω). — **ἄρσας**· ἀραρισκωνῆα = καταρτίζω, ἐτοιμάζω πλοῖον. — **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετμος 181). — **ἐείκοσιν** = εἴκοσιν. — **πευσόμενος**· 94. — **δὴν**· δηθά· 120. — **οἰχομένοιο**· 135. — **βροτός**· 32. — **ἡ ὄσσα** = φήμη, ἥτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Δίος. — **μάλιστα** = συχότατα. — **τὸ κλέος** = ἡ εἰδησις. — **εἶρομαι**· 188. — **ὄς**· δεικτ. — **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος. — **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας. — **βίοτον· νόστον**· ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίσῃ. — ἦ = βεβαίως τότε. — **τρυχόμενός περ**· ἐναντ. μτχ. τρύχομαι = ὑποφέρω. — **μηδ' ἔτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ τεθνεῶτος. — **δῆ** = τότε πλέον. — **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κenoταφίου. — **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὄπλα ἰδία. — **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρὸν. — **ἔοικε**· ὑπκμ. κτερεῖξαι 293 - 305. **ἔρξης**· ἔρδω = πράττω. — **φράζομαι** = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστακτ. — **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε. — **ὄππως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά. — **ἀμφαδόν** = ἐν φανερωῖ, εἰς φανερὸν ἀγῶνα μετ' αὐτοὺς (ἀναφανδόν). — **οὐδέ τι** = καὶ οὐδὲν. — **νηπιάας ὀχέω** = ἔχω τρέπουσ παιδιοῦ, παιδιαρίζω. — **τηλίκος** = τὸσον μικρός. — **αἰώ** = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ. = δὲν ἔχεις ἀκουστά. — **πατροφονῆα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του. — **δολόμητις· ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μήτις = σκέψις). — **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω). — **ἔκτα**· ἀόρ. τοῦ κτείνω. — **φίλος**· κλητκ. **ἄλκιμος** = δυνατός (ἀλκή = ρώμη). — **ἔσσο(ο)**· προστ. τοῦ εἰμί β' πρόσ. — **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν· γενε·). — **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω. — **θοή**· 260. — **πού** = ὡς φαντάζομαι. — **ἀσχαλάω**· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι. — **μένοντές με** = ἀναμένοντές με. — **σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι στ' 151) — **ἐμπάζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ. τοῦ εἰμί: ἔσσο.

— Ἐπικός τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι: ἐείκοσι.

γ) ἐρέτησιν εἰκόσιν : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) εἰκόσοροι, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροι. — χαλκοχίτωνες : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειριδίων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὸ ἀντέχει περισσό-
τερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες. — σῆμα... κτέρεα : Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμῆσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς τοῦ χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμῆσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239 Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγήν.

306 - 324

α) 306-316. στ. 306 = 213. — ἦτοι = ὠρισμένως. — φίλα φρο-
νέων = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν. — ὡς τε = καὶ καθὼς. — λήσομαι·
57. — ἄγε νῦν· μὲ παρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. —
ἐπιμένω = μένω ἀκόμα. — ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο = ἂν καὶ εἴσαι
βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου. — ὄφρα· τελικ. = ἔνα. — λοεσσάμενος =
λουσάμενος. — τεταρπόμενος = ταρπόμενος· μ. ἀόρ. β' τοῦ τέρω μὲ
ἀναδιπλ. — τὸ κῆρ = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ φίλος 60. — κίω
= πορεύομαι· 22. — χαίρων ἐνὶ θυμῶ = μὲ χαρούμενη καρδιά. — τι-
μήεις = πολῦτιμος. — κειμήλιον = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς
ἀναμνηστικὸν (κεῖμαι). — ἐξ ἐμεῦ· ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314-318. ἔτι = περισσότερον χρόνον. — κατερύκω· 14. — λιλαί-
ομαι· 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν. — ὁδοῖο = νὰ ἐξακο-
λουθῆσω τὸν δρόμον μου. — ὅττι κε· ὅ τι ἂν = ὅ, τι δῆποτε. — ἄνωγα·
269. — αὐτὶς ἀνερχομένω = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν. — δόμεναι· δοῦ-
ναι· ἀπρέμφ. μὲ σημ. προστακτ. — φέρομαι = παίρνω μαζί μου. — καὶ
ἐλών = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς. — ἀμοιβῆ = ἀνταπόδοσις.

319-324. ὄρνις ὡς = καθὼς πτηνόν. — ἀνόπαια· ἐπίρρ. Κυρίως
αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διείθυμιν τοῦ φεγ-
γίτου (τὸ ὀπαῖον). — διέπτωτο διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου. — τῷ
δ' ἐνὶ θυμῶ = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν ταύτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — μένος =
τόλμη. — ἔ = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17). — πάροιθεν = ἐμπροσθεν,
προηγούμενος. — φρεσὶν ἦσι· εἰς φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του. — θάμ-
βησεν· θαμβέω = μένω ἐκθαμβος. — δίστατο· οἶομαι = δισισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι. — **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν. — **ἐπώχεται**· ἐποίχομαι τινα = πηγαίνω πρὸς τινα. — **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς. — **ὁ φῶς - φωτὸς** = ἀνὴρ (φημί).

β) Μέσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε** + **ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὄπλα κ.τ.τ.). — **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ὄπαιου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πραγματικά).

325 - 365

α) 325-336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν. — **αἰίδω**· — 154. — **περικλυτὸς** περίφημος (κλυτὸς 300). — **ἤατο**· ἤντο, ἤμαι = κάθημαι. — **λυγρὸς** = θλιβερός. — **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασεν ὑποστοῦν. — **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφίου. — **θέσπις** (θεὸς + ρίζ. σεπ., πρβλ. ἐννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν. — **θέσπις ἀοιδῆ** = θεῖον ἄσμα. — **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε. — **περίφρων** = συνετός. — **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου τῆς. — **οἶος**· 13. — **ἄμα** = μαζί. — **στή ῥα** = ἐστάθη. — **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας. — **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον. — **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς. — **ποιητοῖο**· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένον = καμωμένου, κτισμένου. — **ἄντα** = ἐμπρός. — **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου τῆς — **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ. — **λιπαρὸν** = λαμπρὸν, πολυτελές. — **κρήδεμον** = καλύπτρα (κάρη + δέω). — **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς. — **κεδνὸς** = προσεκτικὸς, πιστός.

337-344. **γάρ**· βεβαιτ. — **θελιτήρια** = ἄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά. — **κλείω** = κλείω, κλείζω = ὑμῶ. — **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἶιδε. — **παρήμενος** = παρακαθήμενος. — **ἀποπαύε (ο)** = παῦσε — **λυγρὸς**· 327. — **τείρω** = διατρυπῶ, κατὰ τρώγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά. — **μάλιστα** = περισσότερον ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας. — **καθίκετό με** = μ' ἐπλήξε (καθι-

κάνω). — **ἄλαστον** = ἀλησμόνητον. — **τοίην κεφαλὴν** = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — **κλέος** = δόξα, φήμη. — **κλέος εὐρύ** = δόξα ἀπλωμένη. — **καθ' Ἑλλάδα** = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345-359. **τί τ' ἄρα** = καὶ διατί λοιπόν. — **φθονέω** = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — **ἐρίηρος** = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραρίσκω = ἀρμόζω). — **ὄπη** = μὲ ὅποιον τρόπον. — **ὄρνυται οἱ νόος** = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — **οὐ τοι αἴτιοι** = δὲν σοῦ πταίου. — **ποθί· ποῦ** = ἴσως. φαντάζομαι. — **ἀλφηστής** = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — **νέμεσις γίγνεται τινι** = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — **οἶτος** = κακὴ μοῖρα. — **τὴν· δεικτ.** = ταύτην. — **ἐπικλείζω** = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — **ἀκουόντεσσι** = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — **ἀμφιπέληται** = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — **ἐπιτολμῶ** = ἀνέχομαι κáμνω ὑπομονήν. — **φώς· 324.** — **τὰ σὰ αὐτῆς** = τὰ ἰδικὰ σου ἀποικλειστικῶς ἔργα. — **κομίζω** = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — **ἰστός** = ὁ ἀργαλειός (ἵσταμαι) — **ἠλακάτη** = ἡ ρόκα. — **ἐποίχομαι ἔργον** = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — **μῦθος** = τὰ λόγια. — **ἄνδρεσσι μελήσει** = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — **τοῦ κράτος ἐστὶ** = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360-365. **θαμβέω· 323.** — **πάλιν βεβήκει** = ἐπέστρεψε — **οἰκόνδε** = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — **πόσις· 15.** — **ὄφρα** = ἕως ὅτου. — **βάλε οἱ** = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς **ντ: ντεσσι**: ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων: **κραδίη** (καρδίη).

γ) **λυγρὸν νόστον**: Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 41 πργμ. — **κρήδεμνον**: Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὁποῖον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸν ὁποῖον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἀντασχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κέμη, ὡσάν φακίω. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — **ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε**: Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προσηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ ᾧδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσαγωγὴν. — καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος: Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὴ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — Δαναοί: Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὀνομαζομένης ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἑλληνας καὶ Δαναούς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — ἢ τις νεωτάτη ἀκουόντεσσι ἀμφιπέληται: Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς πικραίνσεως τῆς Ἀθηναῖς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ε

29 - 54

α) 29-42. αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — τά τ' ἄλλα = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — εὐπλόκαμος · α 86. — εἰπεῖν · ἀπρμφ. μὲ σημ. προστ. — νημερτέα βουλήν · α 86. — 31 = α 87. — πομπή = ὄδηγία, συνοδεία, — σχεδίη = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον. — πολυδεσμος = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — πῆμα · α 49. — ἡματι εἰκοστῶ = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — ἐρίβωλος = μὲ πολλοὺς βώλους, εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπιθ. τῆς γῆς. — ἀγχίθεος = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (ἀγχι = ἐγγύς + θεός). — γέγαα = γέγονα (ρ. γίγνωμαι). — περὶ κῆρι = μὲ τὴν καρδίαν των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδία). — θεὸν ὧς · ὡς θεόν. — ἄλις = ἀρκετά, ἀφθονα. — ἐσθής · α 165. — ἐξήρατο · ρ. ἐξάρονμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — ἀπήμων = ἀβλαβῆς (ἀ + πῆμα). — λαχών · λαγχάτω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — ληις-ιδος = λάφυρα. — ἢ αἶσα =

τὸ μερίδιον. — ὡς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — ὑπόροφος = μὲ ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43—54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπίθησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητας. — διάκτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκός (α + μ(β)ροτός). — μίν· α 95. — ἦμὲν - ἦδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καὶ-καί. — ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (α + πέρας). — ἄμα πνοιῆς = μαζὺ μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῆ· ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλω = μαγεύω. — τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνάω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατύς = κραταῖός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης. — σεύομαι = ὀρμῶ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — κόλποι ἄλός = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἠσυχάζει ποτέ. Ἐπιθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω - ομαι = βρέχω-ομαι. — ἄλμη = ἄλμυρὸ νερό. — ἴκελος = ὅμοιος. — πολέεσσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπί.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μεσ. φωνήν: ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί: ἔσμι - ἐσσί - ἐστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολλὸς κατὰ τὴν γ' κλίσειν: πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσσι).

γ) Σχερῆη: κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, καυχώμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀρχίθσοι). — λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἶσαν: Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἴλιου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπήμων. — Πιερία: Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1-10, πρῆμ. σημ.) — πολέεσσι κύμασι: Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπιθετον πολλὸς ἀδοδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμαινομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **έοῦσαν** = μεμακρυσμένην. — **ένθα**· χρον. — **ιοειδής** = ό έχων όψιν ίου, ίόχρους. — **ήπειρόνδε** = πρός τήν ξηράν. — **ήιεν**· πρτ. τοῦ **είμι-ήει**. — **όφρα** χρον. = έως ότου. — **σπέος**· α 15. — **τῶ**· άναφορ. **τῶ ένι** = έν τῶ όποίῳ. — **ναίω**· α 51. — **τέτμεν**· α 218 — **έσχαρόφιν**· πτ. γεν. **έσχάρα** = έστία. — **όδμη** = όσμή (όζω, όδωδα). — **ή κέδρος**· δένδρον όμοιον μέ τήν έλάτην. — **εύκέατος** = πού σχίζεται εύκόλως (**καάζω** = σχίζω). — **τό θύον** : κυπαρισσοειδές δένδρον μέ εύώδες ξύλον. — **όδωδα** = μυρίζω, εύωδιάζω. — **δαιόμαι** = καίομαι (όάς, δαυλός). — **άοιδιάω** = τραγουδώ. Έκτεν. τύπος τοῦ **άοιδῶ** (άοιδή). — **ή όψ-όπος** = ή φωνή. — **έποιχομένη ιστόν** = πηγαινοερχομένη είς τόν άργαλειόν της. — **ή κερκίς** = ή σαίτα. — **ύλη**· α 186. **τηλεθώσα** = πολύ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' άναδιπλ. τύπος τοῦ **θάλλω**). — **ή κλήθρη** = δένδρον, ή κλήθρα. — **ή αίγειρος** = ή λεύκη. — **τανυσίπτερος** = πού άπλώνει τά πτερά της (**τανύω** = τεντώνω). — **εύνάζομαι** (εύνη) = κοιμῶμαι· έπί πτηνῶν = κουρνιάζω. — **ό σκῶψ** = είδος γλαυκός. — **ό ίρηξ** = ό. ίέραξ. — **ή κορώνη** = ή κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι έκτείνει τήν γλωσσάν, διά νά φωνάξῃ· όθεν τανύγλωσσος δύναται νά έρμηνευθῇ μέ τό νεολλ. φωνακλοῦ. — **είνάλιος** = θαλασσινός (έν **άλί**). — **τῆσι μέμηλεν** = πού άγαποῦν τά της θαλάσσης, μέλει μοί τι = μέ άπασχολεῖ κάτι. — **ή δέ αύτοῦ** = και νά έδῶ... — **ή ήμερίς** κληματαριά. — **ήβώσα**· ήβάω = είμαι είς τήν άκμήν της ήλικίας μου· ήμερίς ήβώσα = κλῆμα θαλερόν. — **τεθήλει**. **θάλλω** = έχω άφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο**· τανύομαι = άπλώνομαι. — **έξείης**· α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες — **λευκόν** = διαυγές, κρυσταλλένιο. — **τετραμμέναί άλλυδισ άλλη** = έστραμμέναί ή κάθε μία πρός άλλην διεύθυνσιν. — **άμφι** (έπίφρ.) = γύρω. **μαλακός**. — διά τήν πολλήν γλόην. — **θήλεον** = έθαλλον. — **ένθα**· τοπικ. — **έπειτα** = ύστερ' άπ' όλα αύτά, δηλ. άπό τήν τόσην φυσικήν καλλονήν. — **θηήσαιτο**· θεάομαι = θεωρῶ μετά θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — **ήσιν**· κτητ. = έαίς φρεσίν = είς τήν ψυχήν του.

β) Διατήρησις τοῦ **δ** πρὸ τοῦ **μ** **όδμη** (όσμή).

— Κατάληξις άρχαίων πτώσεων : **οφι** (**ν**) : **έσχαρόφι** (**ν**), **δακροφιν**.

— Αιολικός τύπος τοῦ τέσσαρες : **πίσυρες**.

γ) **τὴν νῆσον**· α 50,85, — **πόντος ἰοειδής** : Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χρῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — **ἰστόν ἐποιοχόμενη** : Ἐπειδὴ ὁ ἰστός κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτον πλατός, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινήται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀρίνη τὴν *κερκίδα*. — **ὕλη δὲ σπέος ἀμφί...** Ἡ περιγραφὴ θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξατε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— *Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερον ἢ ἐντέπως τοῦ κάλλους ;*

76 - 115

α) 76 - 84. **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐῶ θυμῶ** = μὲ ὄλην τὴν ψυχὴν του. — **εἰς ἤλυθεν** = ἐμβῆκε μέσα. — **ἄντην ὄρῳ** = ἀντικρύζω. — **οὐδὲ ἠγνοίησε** = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — **διὰ θεάων**· α 14. — **γάρ τε· καὶ γάρ** = διότι, ἄλλως τε δέν. — **ἀγνώσ-ῶτος** = ἀγνωστος. — **πέλομαι** = εἰμί. — **οὐδ' εἰ** = ἔστω καὶ ἄν. — **ἀπόπροθι** = μακρὰ. — **ναίει δώματα** = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — **οὐδέ** = ἀλλὰ δέν. — **μεγαλήτωρ - ορος** = μεγαλόκαρδος (*μέγας + ἦτορ*). — **ἔτετμε**· α 218, ε 58. — **ἔνθα πάρος περ** = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — **στοναχῆ** = στεναγμὸς (*στενάχω, στένω*). — **ἑρέχθω** = σπαράσσω, βασανίζω. — **ἀτρύγετος**· ε 52. — **δερκέσκετο** = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ *δέρκομαι* = κοιτάζω). — **λείβω** = χύνω.

85 - 91. **ἔρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ἰδρύω** = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίστη. — **φαεινός** = φωτεινός, λαμπρὸς (*φάος - φῶς*). — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, σκαλιστός. — **τίπτε· τί ποτε** = διατί ἄρα γε. — **χρυσόραπες** = ποῦ κρατεῖ χρυσοῦν ῥάβδον (*ῥάπ - ῥάβδος*). — **εἰλήλουθας** = ἤλυθες **αἰδοῖός τε - φίλος τε** = σεβαστός καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἐκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — **πάρος**· α 21. — **θαμίζω** = ἐρχομαι συχνά. — **αὐδα**· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. *μετηῆδα, προσηῆδα*). — **φρονέω** = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — **τελέω** = ἐκτελῶ. — **ἄνωγεν** = εἶναι πρόθυμος· α 269. — **εἰ... γε** = ἐὰν βεβαίως. — **τετελεσμένον** = ὅ, τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ, τι

εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ τώρα = δυνατὸν. — ἔπεο· προστ. τοῦ ἔπομαι. — προτέρω = παρέρκει. — πὰρ θείω τοι = νὰ σοῦ παραθέσω. — ξείνια = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 - 96. ἀμβροσίη = τροφή θεῶν. — πλήσασα πίμπλημι = γεμίζω. — κέρασσε = ἠτοίμασε εἰς τὸν κρατῆρα (κεράννυμι). — νέκταρ = ποτὸν τῶν θεῶν. — ἦσθε· ἔσθω - ἐσθίω. — ἦραρε θυμὸν ἐδώδῃ = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (ἀραρίσκω = συναρμώζω, στερεώνω).

97 - 115. εἰρωτᾶς... θεόν· σειρά λέξεων : εἰρωτᾶς (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — νημερτέως· ἐπίρρ. τοῦ νημερτής· α 86. — ἐνισπήσω· μέλλ. τοῦ ἐνέπω· α 1. — κέλευαι· κέλομαι κελεύω. — ἠνώγει = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διὸς· ἀνωγα· α 269. — ἄσπετος = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἀ + ρίζ. σπ-). — ἄγχι· α 157. — ἱερά ῥέζω· α 47. — ἔξαιτος = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — μάλ' οὐ πως ἔστι = δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ κανένα τρόπον. — νόος = σκέψις, ἀπόφασις. — αἰγίοχος = ὁ Ζεὺς ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — παρεξελθεῖν· παρεξιμι = παραβαίνω. — ἀλιόω = ματαιώνω (ἄλιος = μάταιος). — τοι παρεῖναι· εἶναι παρά τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — διζυρός = πολυπαθής, δυστυχής (δίζυς = συμφορά). — ἀποπεμπέμεν = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον. — ὅτι τάχιστα = ὡς τάχιστα. — αἶσα· ε 40. — τῆδε = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — ἀπονόσφιν· ἐπιτατ. τοῦ νόσφιν = τόσον μακράν.

β) Οὐδετ. τῆς ἀναφορ. ἀντων. ὅστις : ὅτι (ὄ,τι).

γ) ἐν θρόνῳ φαιινῶ σιγαλόεντι : Ἐπὶ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευῆ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν καλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — ἐνθα πάρος περ : Οἱ στίχοι 82 - 84 παριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεῦς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του. — ἀμβροσία - νέκταρ : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γέβονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινὰ, ὅπου νὰ ἐπελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτησίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὁσμὴν τῶν καιομένων κρεάτων. — **αἰγίοχος**: Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ. — **ἄστῳ Πριάμοιο**: Εἰς τὸ Ἰλίον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς**: ε 149. — **μεγαλήτωρ**: ε 81. — **πότνια**: α 14. — **ἦιε**: ἦει. — **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω**: μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἄγγελία** = μήνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε**: δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί. — **δακρυόφιν**: ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατεῖβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἶβω καὶ λείβω = χύνω). — **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἦνδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὰ τὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ.-ἡδύς). — **ἰαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ ἰαύω = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως. — **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, ποὺ τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τὴν ἤθελεν. — **ἡμαρ**: α 9. — **ἄμ** = ἀνά. — **ἡ πέτρη** = ὁ βράχος. — **ἡ ἠϊών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — **157-158** = ε 83 - 84. — **ἀγχοῦ**: ἄγχι α 157, α 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχησμένε. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (κατ-σμόςος). — **μῆ μοι**: δοτ. χαριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μὴ... — **δούρομαι** = θρηνώ. — **αἰών**: ε 152. — **πρόφρασσα** θηλ. τοῦ πρόφρων = πρόθυμος (πρό+φρήν). — **δούρατα**: δόρυ- δούρατος: πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρυ). — **χαλκῶ**: δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψῃς μετὰ χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη**: ε 33: βλ. κατωτ. πραγματικά. — **ἴκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πύργου καὶ πρύμνης. — **πῆξαι**:

ἀπρμφ. ρ. *πήγνυμι* = στερεώνω.—*ὕψοῦ* = ὑψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδιάς.—*ἡεροειδής* = ὁμιχλώδης (*ἡήρ-ἡέρος* = ὁμίχλη).—*μενοεικής* = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκῆς (*μένος* + *ἔοικα*).—*ἄ κεν ἐρύκοι*· ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὁποῖα θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—*τὸ εἶμα-τος* = ἔνδυμα (ρίζ. *ἔσ-*, *ἔσνυ-μι*, *ἐννυμι-ἀμφιέννυμι*).—*οὔρος* = οὔριος ἄνεμος—*ἀσκηθής* = ἀβλαβής.—*αἶ κε* = ἔάν.—*μευ* = μου.—*φέρτερος* = ἀνώτερος.—*κρήνη*· κραίνει = δρῶ ἐκτελῶ.

β) *αἱ ἀντί εἰ*. Συνήθως *αἶ κε* = *εἰ*, *ἄν*, *ἔάν*.

— Τροπὴ τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : *ἄμ-πέτρησι* (ἀνά *πέτρησι*)· *κάμμορε* (κάτ (*σ*)μορε).

— Γεν. ἀ' προσ. τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ : *μεῦ* καὶ ἐγκλ. *μευ*. *Ἄλλοι τύποι : *ἐμέο*, *ἐμεῖο*, καὶ σπαν. *ἐμέθεν*.

γ) τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε : Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνθ' ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγίνετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὄλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του.—*ἀρμόζεο εὐρείαν σχεδίην* : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικὰς ὁδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδιάς. Θὰ συναρμοσθοῦν πρῶτον κορμοὶ δένδρων (*δούρατα μακρὰ*) πελεκημένοι καλὰ, διὰ ν' ἀποτελεσθῇ τὸ σῶμα σχεδιάς, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιπλέη. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συνηρμοσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγίνετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραιάν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προσφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ξύλα λυγαριᾶς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. *ρίγησε· ἔργεο* = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, ἀνατριχιάζω.—*πολύτλας* = πολυπαθής, καρτερικὸς (ρίζ. *ταλ.* - *τλήνω*· α 87).—*ἄλλο τι*· κτηγμ. τοῦ *τόδε* = αὐτὴ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο.—*μῆδομαι* = σκέπτομαι (*μῆτις*, *πολύμητις*, *μητιάων* α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.—πομπή = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος
 νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου.—ἡ κέλευα· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ
 σὺ μὲ παρακαίνεις (κέλομαι ε 98).—τὸ λαΐτμα = βυθός, χάος· λαΐτμα
 θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.—ἀργαλέος = δύσκολος, σκληρὸς
 (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον).—νῆες εἶσαι (ἴσαι) = ἰσόρροποι, συμ-
 μετρικῶς κατεσκευασμένοι.—ναῦς ὠκύπορος = γοργὸν πλοῖον (ὠκύς
 = ταχύς).—ἀγάλλομαι = χαίρω.—νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ =
 πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.—οὐδ' ἂν ἐπιβαίην
 = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.—ἀέκητι· α 79.—σέθεν = σοῦ.—εἰ μὴ τλαίης
 = ἂν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη - τλα - τολμῶ) — μέγαν ὄρ-
 κον = ἐπίσημον ὄρκον.—πῆμα· α 49.—μὴ βουλευσέμεν = ὅτι δὲν θά...

180 - 191. — μείδησεν· μειδάω - μειδιάω = μειδιῶ. — κατέρεξε
 χεῖρι· τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι. — ἔκ τ' ὀνόμαζε = τὸν ὠνόμασε μὲ
 τὸ ὄνομά του. Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.—
 ἀλιτρός = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (ἀλιταίνω = ἁμαρτάνω,
 ἀλιτήριος). — ἀποφώλιος = ἀχρηστος, μάταιος, ἀκαιρος. — οὐκ ἀπο-
 φώλια εἰδώς (ἔσσι) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.—
 οἶον τὸν μῦθον = τί εἶδους λόγον. — ἐπιφράζομαι = σκέπτομαι.—
 ἔστω...τόδε = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο. — νῦν· συμπερ. καὶ χρον. =
 λοιπὸν τώρα.—κατειβόμενον· ε 152.—πέλει = ἐστί.—ἄσσα = ἅτιτα
 = ἅτινα. — μήδομαι ε 173. — χρεῖῶ (χρεῶ)· α 225 = ἀνάγκη. — ἴνω
 = ἰκάνω = φθάνω, ἔρχομαι. — ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκοι = ὅταν θὰ
 εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.—νόος = σκέψις, ψυχὴ. — ἐναί-
 σιμος = δίκαιος, λογικὸς (ἐν + αἴσα = τὸ προσῆκον).—οὐδέ μοι αὐτῆ
 ἐνὶ στήθεσσι = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα.—θυμὸς σιδήρεος
 = σκληρὴ καρδιά. Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα
 δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἀντων. β' προσ. : σέθεν, σεῖο,
 σεῦ (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέε, ἐμεῦ).

γ) ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται,
 ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνε-
 μον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ
 τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— νῆες εἶσαι : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως
 ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : **μέλαιναί νῆες, εὐσσελμοί** (σέλημα = κατὰστρωμα), **κοῖλαι, ἔισαι** κ.ἄ. — τὸ κατειβόμενον **Στυγὸς ὕδωρ** : Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στυξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεῦτο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμὸν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. **ἡγήσατο** ἡγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — **καρπαλίμως** = μὲ γοργὸν βῆμα. — **ἴχτιον** = ἴχθυος. — **Ἴξον**· μεικτ. τύπ. ἄορ. α' καὶ β' τοῦ Ἰκω· Ἰκάνω = φθάνω. — **σπεῖος**· σπέος· α 15· **(ἐ)τίθει πάρα** = παρέθετε. — **πᾶσα** = παντὸς εἶδους. — **ἐδωδή**· ε 95. — **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — **ἀντίον** = ἀντικρύ. — **ἴζω**· ἀμβτ. = κᾶθημαι. — **δμωή**· α 147. — **οἱ δ' ἐπ' ὄνειάθ'** α 149.

201 - 213. **(ἐ)τάρπησαν**· τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — **ἐδητύς, ποτής**· α 150. — **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρῶτη τὴν μεταξὺ τῶν συνομιλιῶν. — **διογενής** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — **οὕτω δὴ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὁμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — **χαῖρε** = νὰ πᾶς στὸ καλὸ. — **ἔμπης** = ἐν τούτοις, παρ' ὄλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης. — **εἰ μὲν** = ἂν ὁμοῦ. — **γέ**· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμμενες βεβαίως ἐδῶ. — **αἶσα**· ε 40. **κῆδος**· α 244. — **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ **πίμπλημι** = γεμίζω). Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἐκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας : γέμισε τὸ ποτήρι. — **αὐθι**. συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — **ἐνθάδε** — **αὐτόθι**· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνούσες ἀπ' ἐδῶ. — **φυλάσσοις τόδε δῶμα**· **φυλάττω** = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ἕπως εἰς τὴν νεοελλ. : φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — **ἱμερόμενος**· α 41. — **ἄλοχος**· α 36. — **ἐέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — **αἰὲν ἡματα πάντα**· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού... — **οὐ μὲν θην**... **εὐχομαι εἶναι**· ἡ σειρά τῶν λέξ. : **εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι**.

χερείων εκείνης.— θήν = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον. — εὐχομαι = καυχῶμαι. — χερείων· χείρων = κατωτέρα. — τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά.— ἡ φυή αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φυήν· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— οὐ πῶς = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν.— οὐδὲ ἔοικεν = οὔτε εἶναι πρέπον. — εἶδος = μορφή, κάλλος. — ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μήτις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνα· κλητ. τοῦ πότνια· α 14. — χῶμαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ. : μοι τόδε.— πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — σείο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα. — περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν). — μέγεθος = ἀνάστημα. — εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζῃ κανεῖς. — ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηγελ. — ἐέλδομαι· ε 210. — τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ρίζ. — τλατλη-τάλας). ταλαπενθής = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγισ - μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμῶαί: Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331.— ἀθάνατός τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἓνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαίρει περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτατον = τέταρτον.— τῶ = αὐτῶ.— ἄρα = πλέον. — πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε. — εἶμα· ε 167.— ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίσεις).— θούδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα). — ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα. — ἐν δέ = ἐντὸς τῆς σχεδίας. — τὸν ἕτερον = τὸν ἓνα.— ἔτερον δέ = καὶ ἓνα ἄλλον, δηλ. ἄσκόν.— τὰ ἦα = ἐφόδια, τρῶφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦια, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι). — ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκκος. — ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα. — μενοεικῆς· ε 166.— οὔρος· ε 167.— προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω. — ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. με

ένεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιαρὸς** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος. — (γηθέω). — **πηδαλίω**· συναπτ. πρὸς τὸ ἡμερος. — **ἰθύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ὄψέ** = ἀργά. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεύω** = παρακωλοῦθῶ, παρατηρῶ. — **οἷη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερ-, μορ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τὴν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **δικτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σκιόντα**· κτηρμ. = ὡς σκιά. — **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ζηρᾶς, ὅπου... — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ρινὸν** = ἡ ἀσπίς. — **ἐν ἡεροιεδεί πόντω**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἀσπίς, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

Υ) Πηλιάδες : Αἱ Πηλιάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — **ὁ Βωώτης :** Ἀστερισμὸς τοῦ Ἀρκτοῦρου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἀρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἀρκτος :** Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἀρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἀμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὁρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύει ποτέ εἰς τὸν Ὠκεανόν. — **Ὠρίων :** Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσιν τὰ κωνικά καύματα. — **Ὠκεανός :** Ἡ μεγάλη, ἑκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἀρκτον ;

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἶδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259. — κρείων· α 45. — ἐνοσίχθων· α 74. — τηλόθεν· α 30. — Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων. — εἶσατο· ε 281· εἶσατό οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε. — ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου. — χῶμαι· ε 215. — κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχῶσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός. — κάρη· α 90. — προτί = πρὸς· μυθήσατο προτί δν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του. — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν. — μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν. — ἀμφ' Ὀδυσσῆι· α 48. — ἐμεῖο = ἐμοῦ. — καὶ δὴ = καὶ νῆ. — σχεδὸν = πλησίον (ἔχω). — πείραρ-ατος = σχοινίον, παγίς. — διζυς - υός = συμφορὰ (διζυρός). — ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε. — ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξ. : ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μέλλ. ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἐλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω. — ὄροθύνω = ἐξεγείρω. — (ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω). — σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου. — ὄρωρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347) — σὺν - ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως. — δυσαῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292) — αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλίω. — λύτο· ἔλυτο, ἐλύμην μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημάσ. = ἐλύθησαν — ὄχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν — μεγαλήτωρ θυμός = μεγαλόφρων ψυχὴ.

299 - 312. δειλός· δείλαιος = δυστυχής. — νύ· α 32. — μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως τοῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου ; — δεῖδω = φοβοῦμαι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν.. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207 : κῆδεα ἀναπλήσειν.. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἰοῖσιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη ! — περιστέφει = στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — ἐπισπέρχω = ἐνσκήπτω ὄρμητικῶς. —

σῶς (σός) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος. — αἰπὺς ὄλεθρος· α 11. — μάκαρ - αρος = καλότυχος. — χάριν φέρω = προσφέρω χάριν. — ὡς δὲ ἐγὼ = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — ὄφελον θανέειν = εἶθε νὰ ἐφονευόμην. — ἐπισπεῖν· ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — πότμον ἐπισπεῖν = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (πότμος = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — χαλκήρεα· α 262. — περὶ Πηλεΐωνι θανόντι = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — τῷ = τότε· α 239. — κτέρεα· α 291. — ἄγω κλέος τινός = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — λευγαλέος = οἰκτρός. — εἴμαρτο = ἦτο τὸ τυχερόν μου (μείρομαι, μέρος). — ἀλῶναι· ρ. ἀλίσκομαι = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. λῶ ἀνευ τοῦ -σα: λύμην-λύτο. — Ἄνωμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. δόου. γεν. δουρός, πληθ. δοῦρα.

γ) Σόλυμοι: Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — τρίαῖνα: Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες: Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεΐδων, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενεακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — περὶ Πηλεΐωνι θανόντι: Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόννας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφρονεῦθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτῶν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατερὰν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθρωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) ἔλασεν· ἐλαύνω = σπρώχω. — κατ' ἄκρης = ἀπὸ ψηλά: ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — ἐπεσσύμενον = ὀρμητικὸν (ἐπισσέομαι = ὀρμῶ· ε 51). — περὶ ἐλέλιξεν = ἐστριφογύρισε· ρ. ἐλελίξω. — προέηκε χειρῶν = ἄφηκε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ χεῖρα του· ρ. προῆμι. — μισγομένων ἀνέμων = συγκρουομένων ἀνέμων. — ἔαξεν· ρ. [ἄγνυμι = θραύω· ὑπκμ. ἢ θύελλα. — τὸ σπεῖρον = τὸ ἴστιον (σπεῖρω τυλίσσω, σπεῖρα, σπάργανον). —

ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἰστίον, ὄντενα.—
 ἦκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνη κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
 νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων.— αἶψα μάλα = εὐθὺς ἀμέσως.—
 ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ ἀνέσχον—ἀνέσχεθον.— ὑπὸ ὀρμῆς = πιεζό-
 μενος ἀπὸ τὴν ὀρμῆν.— πόρε= ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ- πορίζω).— ὄψε
 δὲ δὴ = ἀργὰ τέλος πάντων.— κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90.— κελ-
 ρύζω· λέξ. ἡχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στᾶζῃ
 πολὺ.— οὐδ' ὡς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του.— ἐπελήθετο·
 α 57.— τειρόμενός περ = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντηλσιν.— μεθορη-
 θεις = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν.— λαμβάνομαί τινος = πιάνομαι
 ἀπὸ κάτι.— ἀλεείνων = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ.—
 φορέω = φέρω.— κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων.— ὀπω-
 ρινός = φθινοπωρινός (ὀπώρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὀπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ
 θέρους).— ἄμ = ἀνά.— ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι,
 μπερδεμένοι ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην.— προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω
 = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε.— φέρεθσαι· ὑπκμ. Βορέην· ὁ Νότος
 ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς.— εἶξασκε· θαμιστ.
 τοῦ εἶκω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὐρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἀνε-
 μον τὸν Ζέφυρον.— διώκειν· ὑπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὀπωρινός Βορέης: Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περι-
 γράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώ-
 σεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεο-
 ελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐπο-
 χὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετε-
 χειρίζοντο εἰκόνας τολμηράς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνου ἀνεξά-
 λειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων
 323 - 330.

333 - 353

α) τὸν δὲ ἴδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκειτο εἰς τόσον
 ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε.— καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ
 = ἀστραγάλους.— βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός.— αὐδήεις-εσσα-εν = ὀμι-

λῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν.— ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεϊκῆς τιμῆν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν· ρ. *μείρομαι* = λαμβάνω μέρος.— *ἀλώμαι* = περιπλανῶμαι.— *ἄλγε* ἔχοντα· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του.— *πολύδεσμος* = ε 33.— *κάμμορε*· ε 160.— *ὠδύσατο*· α 62.— *ἐκπάγλως* = σφοδρῶς.— *ὅτι σοι φυτεύει* = ἄφοῦ σου προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ.— *οὐ μὲν δὴ* = ἀλλὰ πάντως δέν...— *καταφθίω*· μτβ. = ἀφανίζω.— *μενεαίνω* = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (*μένος* = ἐπιθυμία σφοδρά).— *μάλ' ὠδε* = ἀκριβῶς ἔτσι.— *ἔρξαι* ἀπρμφ. ὡς προστ. *ἔρω*· α 293.— *ἀπινύσσω* = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (*ἀπίνυτος* = ἀσύνετος· α+ πινυτός).— *κάλλιπε* = κατάλιπε.— *νέω* = πλέω, κολυμβῶ.— *ἐπιμαίομαι* = τείνω, ἐπιδιώκω.— *νόστος*· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιότεραν σημ. = ἀφιξίς.— *ἐπιμαίεο νόστου* = κοίταζε νὰ φθάσης.— *ἀλύξαι*· ἀλύσσω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σώζομαι.— *τῆ*· δεικ. ἐπίρρ. = ἰδοῦ, πάρε ἐδῶ.— *κρήδεμνον*· α 344.— *τανύω* = ἀπλώνω.— *ἄμβροτον* = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν.— *οὐδέ... δέος (ἔστι)* = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος.— *ἐφάψαι*· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ.— *ἄψ* = πάλιν.— *βαλέειν*· ἀπρμφ. ὡς προστ. *βάλλω* = ρίπτω.— *πολλὸν ἀπὸ* = πολὺ μακρὰ ἀπὸ.— *ἀπονόσφι τραπέσθαι* = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς.— *ἡ αἶθυια* = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ. : βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) Ἰνώ: Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου τῆς, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζί μὲ τὸ παιδί τῆς. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεῖετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων.— *καλλίσφυρος* = Ἡ ἐπικὴ ποίησις ἐξάγει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *ἐνπλόκαμος νύμφη, γλαυκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ κ. ἄ.*

354 - 387

α) 354 - 364. **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ-μέριμα). — **355** βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ — **μὴ τις...** ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ῥήματος (**δέδια**) — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα**· συναπτ. πρὸς τὸ **πεῖσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑποκούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακράν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = φευκτὸν εἶναι = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὦδ' ἔρξω**· ε 342. — **ὄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη**· πρκμ. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἀρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσεις. — **ἀρήρη κεν ἀρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· ε 222. — **διὰ τινάσσω** = διαλύω. — **νήχομαι**· νέω· ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ῶρσεν ἐπὶ** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (ὄρνυμι) — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα+ ἄημι.) — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (**κάρφος** = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἀλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἐβαινε ἐπὶ. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἐβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλς-ἄλός** = θάλασσα. — **κάππεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, με τὴν πρόθεσιν νά...· **μέμονα'** πρκμ. με σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376** βλ. στ. 285. — **ἄλώω**· προστ. τοῦ ἀλώμαι· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεοὶ ἄνθρωποι. Πρβλ. ε 35 *ἀγχίθειο Φαίηκες*. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικαιωνίαν, συναπτῶ. — **ἀλλά... κακότητος**· σειρὰ λέξ. : *ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὧς σε ὀνόσσεσθαι κακότητος*. — **ἔολπα**· πρκμ. με σημ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλλομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. ἴμασε· ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — καλίτριχες· καλλίτριξ = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — οἱ· δοτ. κτητ. — ἔασιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὦρσε ἐπὶ = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κραιπνός = γοργός, ταχύς. — πρὸ = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν· ἄγνυμι. ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κῆρ - κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαίακων. — εἰς ὃ κεν μιγήης : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων. Ἐκεῖνο ποῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. — καλλίτριχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄρμα. — Αἰγαί : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Ξ

1 - 24

α) 1 - 12. ὦς· α 6. — ἔνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος α. 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — ἀρημένος = ἐξηνητημένος, τσακισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναῖω· α 51. — εὐρύχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — ἀγχοῦ· ἄγχι· α 157. — ὑπερνηορέων = ἀλαζονικῶς (ὑπὲρ + ἀνήρ). — σφῆας· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατά τὴν δύναμιν· δτι. τοῦ ὀνόμ. βίη.— φέρτερος· ε 170.— ἀνίστημι = ξεσηκώνω. — ἄγε· ἤγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130. — ἐκάς· ε 358.— ἀλφηστής· α 349.— ἀμφὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα).— νηός = ναός.— ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι.— κῆρ-κηρός· ε 387.— δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι.— κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν.— Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄιδου. Ἄιδος· Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένας ἀπὸ τοὺς θεοὺς.

13 - 14. **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **μητιάω** = κἀμνω σκέψεις, περιμνῶ· α 234. — **ἴμεν**· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — **βῆ δ' ἴμεν** = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — **πολυδαίδαλος** = κατεσκευασμένος μὲ τέχνην, μὲ πολλὰ ποικίλματα. — **ῶ ἔνι**· ἐν ῶ. — **κούρη** = μία κόρη.— **φυὴν καὶ εἶδος**· ε 212 καὶ 213.— **πάρ**· παρὰ = πλησίον.— **ἀμφίπολος**· α 136.— **χαρίτων ἄπο**· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο.— **σταθμοί**· α 333.— **θύραι** = θυρόφυλλα. — **ἐπέκειντο** = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν.— **φαινός**· ε 86.— **ἐπέσσυτο**· ἐπισσεύομαι = ὄρμῳ, σπεύδω. — **τὰ δέμνια** = κλίνη.— **εἰδομένη κούρη** = μὲ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105.— **ναυσικλειτός** = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καρaboκῆρης (ναὺς + κλειτός = ἐνδοξος).— **οἱ**· τῇ Ναυσικᾶ.— **ἡ ὀμηλικίη**· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — **χαρίζομαι θυμῷ** = εἶμαι ἀγαπητός. — **ἐεσαμένη**· ἄβρ. τοῦ εἶδομαι..

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. **φι** : βίηφι.

γ) **Ἐπέρεια** : Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων.— **Κύκλωπες** : Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις.— **Ναυσίθοος** : Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — **ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε πόλει** κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συναφίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλυτέρους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχει τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατόικουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — **ναοὺς**

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλλα καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας. — **Ἀλκίνοος :** υἱὸς τοῦ Ναυσιθοῦ. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — **Ναυσίθοος - Ναυσικάα :** Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν θ. στ. 111 κ. ἐ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὡκυάλοσ, Ναυτεὺς, Πρυμνεὺς, Ἀγχίαλοσ, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ.ἄ.— **Χάριτες :** Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι). — **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν. — **γείνατο** · α 223. — **εἶμα** · ε 267. — **τοί** · δτι. ἡθικῆ = πρὸς ἐντροπήν σου. — **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδῆς** · με παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής. — **σχεδὸν** · ε 228· ἐδῶ χρον. — **ἵνα** = ὅποτε ἀναφ. χρον. — **ἐννυσθαι** · ε 264. — **τὰ δέ** = ἄλλα δέ. — **οἱ κε** · τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται. — **ἐσθλή** · α 115. — **ἴομεν** · ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι. — **πλυνέουσαι** · πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφι** = μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἡ αὐγή. — **συνέριθος** · κτημ. = ὡς βοηθός. — **ᾠφρα** · τελ. = διὰ νά... **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι. — **τοι** · βεβαιωτ. — **δὴν** · δηθά · α 120. — **μνάομαι** · α 239. — **ὁ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος. — **ᾠθι** = ᾠπου, δηλ. μεταξὺ τῶν ἀρίστων. — **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ. — **ἡᾠθι πρὸ** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἡ κεν ἄγησι** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ μεταφέρῃ. — **ζᾠστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ρήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω). — **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου. — **ᾠδε** · συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον. — **ἡέ** · ἡ, συγκρ. — **πολλόν** · πολύ. — **ἀπὸ πόληος** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. — **πλυνός** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ νὰ πλύωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41 - 47. **ἔδος** = κατοικία (ἔξομαι, ἔδρα).—**ἀσφαλῆς** = ἀκλόνητος.—**τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι.—**ἄμβρος** = βροχή.—**δεύομαι**· ε 53.—**ἐπιπίλνεται** = πλησιάζει (πέλ - πλησίον).—**μάλ' αἶθρη** = τελεία αἶθρία.—**πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι.—**ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διάχυτος· ρ. ἐπιθέω.—**αἶγλη** = λάμψις, φεγγαβολή.—**λευκὸς** = λαμπερός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές).—**διεπέφραδε**· διαφράζω = δίδω ὁδηγίας.

γ) **τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν** : Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουσι καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτέρον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῶν ἢ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθῶν, διὰ νὰ κάμουν καλυτέραν ἐντύπωσιν.—**πέπλος** : Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἐνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν.—**ῥήγεα σιγαλόεντα** : Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48 - 65. **Ἡώς**· ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς.—**εὐθρονος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς.—**Ναυσικάαν**· ἐπανάληψις τοῦ μιν.—**εὐπέπλος** = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα.—**ἄφαρ** = εὐθύς ἀμέσως.—**διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον.—**τοκῆς**· α 170.—**κιχήσατο**· κιχάνω = συναντῶ, εὐρίσκω.—**ἐσχάρη**· ε 59.—**ἦστο**· καθῆστο = ἐκάθητο.—**τὰ ἡλάκατα** = νήματα.—**στρωφάω** = κλώθω.—**ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (ἀλς - ἀλός· α 162).—**τῷ δέ**· ἐνν. πατρί.—**θύραζε** = εἰς τὴν θύραν.—**ξύμβλητο**· ξυμβάλλομαι = συναντῶ.—**μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρων των εγγενών.—κλειτός = ενδοξος.—βουλή = συμβούλιον.—
ἴνα· αναφ. τοπ. = ὅπου.—**ἀγαυός** = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαί
 = θαυμάζω).—**πάππα φίλε** = πατερούλη μου.—**οὐκ ἂν δή...** ἡ
 Ναυσ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως.—**ἐφοπλί-
 ζω**· ζ 37.—**ἀπήνη** = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμίονους.—**ἐύκυ-
 κλος** = ἔχουσα ὠραίους τροχούς.—**τά μοι**· δτι. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26.—
ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει.—**μετὰ πρώτοισι** = μεταξύ τῶν ἐπισή-
 μων.—**βουλάς βουλευώ** = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον.—**ὁ χρῶς** =
 δέρμα, σῶμα.—**γέγαα· γέγονα**.—**ὄπυιοντες** = ἔγγαμοι.—**ἡίθεος** =
 ἄγαμος.—**θαλέθων** = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θα-
 λέθω ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω).—**οἱ δέ**· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοὶ ἀδελφοί
 μου.—**μέμηλε**· α 151.

66 - 70. **αἰδομαι· αἰδέομαι** = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι.—**θαλερός
 γάμος** = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας.—**ἐξονομαίνω**
 = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω.—**ὁ δέ** = ἀλλὰ αὐτός.—**φθονέω** =
 θέλω νὰ στερήσω.—**τεῦ** = τινός· α 217.—**ἔρχευ· ἔρχεο** = πήγαινε
 — **ὁ δμῶς**· ἡ δμωή· α 147.—**ὑπερτερῆ** = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης
 τὸ φέρον τὸ φορτίον.—**ἀραρυῖα** = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἄνόματος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος νῖδς κατὰ τὴ β' καὶ
 γ' κλίσειν.

— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο = ευ**: ἔρχευ (ἔρχεο), ὅπως καὶ εἰς τὸν
 τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτὴ
 τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: ροδοδάκτυλος
 κροκόπεπλος, εὐθρονος, χρυσόθρονος κ. ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεῦετο ὡς
 θεὰ τῆς πρωΐας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης,
 σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ.—**ἡ μὲν ἐπ' ἑσχάρη ἦστο**: Εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν με-
 τὴν ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται μετ' ἐργόχειρα.—**ἄλιπόρφυρα**: Ἡ
 χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλ-
 λάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ
 ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ
 κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε
 μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

71 - 109

α) 71 - 84. **ἐκέλετο**· ρ. *κέλομαι* = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98.—**(ἐ)πίθοντο**· *πίθομαι*· *πίεθομαι*.—**ἡμιονεῖη** = συρομένη με ἡμιόνους.—**ὄπλέω**· *ὀπλίζω* = ἐτοιμάζω.—**ὕπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν.—**ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός.—**ἐκ θαλάμοιο**· ἐνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ.—**φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος.—**ἐύξεστος** = λεῖος, στυλπνός.—**ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον.—**μενοεικής**· ε 166.—**ἐδωδή**· ε 95.—**ᾠψον**· ε 267.—**αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός.—**ἐπεβήσετο**· μέσ. ἄορ. α' με κατὰλ. ἄορ. β'.—**ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον.—**ἦρος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά...—**χυτλόμαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν.—**ἐλάαν**· ἄπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλων τοῦ ἐλαύνω.—**καναχῆ** = κρότος (λέξ. ἠχοποίητος).—**ἡμιόνοιον** = ἀπὸ τοὺς ἡμιόνους· γεν. δυῖκ.—**ἄμοτον**· ἐπίρρ. = ἀκούραστα.—**τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νὰ τρέξουν.—**οἶος**· α 13.—**ἅμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της.—**κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἔνθ' ἦ τοι** = ὅπου πράγματι.—**πλυνός**· ζ 40.—**ἐπητανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (*ἐπι*+*ἔτος*)· *πλυνοὶ ἐπητανοὶ* = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε.—**ὕπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώνετο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν.—**καθῆραι**· ρ. *καθαίρω* = καθαρίζω.—**μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά.—**ὕπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν.—**σεύω** = ἀφίνω νὰ τρέξῃ.—**πάρα** = πλησίον.—**δινήεις** = πλήρεις δινῶν, ὀρμητικὸς (*δίνη* = συστροφῆ, στρόβιλος).—**ἄγρωστις-ιος** = γλόη, γρασίδι.—**μελιδηῆς** = γλυκὺς ὡς μέλι.—**ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. *φορέω*· θαμιστ. τοῦ φέρω.—**μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νὰ φαίνεται μέλαν.—**στείβω** = πατῶ, πιέζω.—**βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ.—**θοῶς** = ταχέως· α 260.—**ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι.—**τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία.—**ἐξείης**· α 145.—**πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130.—**ὁ θις-ινός** = ἀμμουδιά.—**ἦχι** = ὅπου.—**ἡ λάιγξ-γγος** = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ *λαας* = λίθος).—**ποτι** = πρὸς.—**χέρσος** = ξηρά.—**ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω.—**λίπ(α)** = παχεῖα, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. *λίπα*—**μένον**· ὕπκμ. αἰ δέ.—**τέρσομαι**· ε 152.—**αὐγῆ** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = *ἐτάρτησαν*. *τέρομαι* σίτου = χορταίνω από φαγητόν.—**ται** = αὐταί· ένν. *δλαι μαζί*.—**ἄρ(α)**· αντίστ. : *ἐπὶ σίτου τάρφθεν* = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσι.—**ἀπό βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἐβγαλαν.—**τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι.—**λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν.—**οἴη** = ὅποια, ὅπως.—**κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη.—**ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (ἴος = βέλος+ *χέω*).—**περιμήκετος** = υπερμεγέθης, υπερῦψηλος.—**τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων.—**ὠκὺς** = ταχύς.—**τῆ δὲ θ' ἅμα** = καὶ μαζί της.—**αιγίοχος**· ε 103.—**ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσι εἰς τοὺς ἀγρούς.—**γέγηθα** = χαίρω· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. (*γῆθω, γηθόσυνος*· ε 269).—**φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της.—**πασῶν ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλης πρὸ ὑψηλά.—**κάρη**· α 90.—**ἔχει** = κρατεῖ.—**ρεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160.—**ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (*ἄρι* = λίαν+ *γνωστός*).—**πέλεται** = ἐστί.—**καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἀν καὶ ὅλαι εἶναι ὠραῖαι.—**μετατρέπω** = ξεχωρίζω.—**ἀδμῆς-ἦτος** = ἄγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὁμοῦ καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ.—**λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ πέπλος ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρkm.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον *λευκώλενος* ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικείας καλλονῆς.—**Ταῦγετος - Ἐρύμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἀφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὴν *Ἐρυμάνθιον κάπρον*, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτεμίδος, ἡ ὁποία ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου.—**νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (*ἀγρονόμοι*). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ *Ναϊάδες* εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ *Νηρηίδες*, εἰς τὰ δένδρα αἱ *Δρυάδες*, εἰς τὰ ἄντρα αἱ *Ἀντριάδες* κ.ο.κ.—**καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλὸν

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξὺ τῶν ὠραίων συνομηλικῶν της.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκότος τῶν στίχων 102- 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι**· α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφοῦ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῆ διὰ τὴν ἐπάνοδο. — **ἔγροίτο**· **ἐγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμοὺς (εὐ + ρίζ. οπ-). — **ἡ οἱ ἠγήσαιο**· ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν**· αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίην** = στρόβιλος, τὸν ὅποιον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. — **ἄυσαν**· **ἄύ** = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. *Ἐφθασε μακρὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐξόμενος** = ἀνακαθίσας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγώ**· ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἡ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος**· ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δει- τοῦ δεῖδω). — **ὡς τε**· συναπτ. πρὸς τὸ κοινῶν. — **ἀμφήλυθε** = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεία, λεπτή. — **αὐτή** = φωνή (ἄύ). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (αἶπος = ὑψωμα. αἶπεσ - νός αἰπενός - αἰπεινός). — **κάρηνα**· α 102. — **τὰ πίσεια** = τὰ λιβάδια (ρ. πιθ. - πιδύω = ἀναβρύζω· πίδαξ). — **ποιήεις** = χλοερὸς (ποίη = πόα). — **ἦ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν**· ε 288. — **αὐδήεις**· ε 334. — **αὐτός** = ὁ μόνος μου, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι**· ὑποτ. ὡς καὶ τὸ ἴδωμαι.

127 - 136 **ὑπεδύετο** = ἐβγῆκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν**· ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. ἀλκί. — **ὔει** = βρέχει· **ὄμοιος** = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω· **ἀήμενος** = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ἴσσε**· ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· **δαίομαι**· ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαινῶ πρὸς... — **ὁ οἷς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι**· ε 98. — **τὰ μῆλα**·

α 92.—πειρήσοντα· πειράω = κάμνω απόπειραν, μτχ. τελικ.—δόμος = στάνη.—πυκινός = στερεός.—μίξεσθαι· ε 378.—χρειώϊκανε· ε 189.

137 - 148. σμερδαλέος = φοβερός.—κεκακωμένος = παραμορφώμενος· αίτιολ. μτχ.—τρέω = φεύγω από φόβον (ό τρέσας).—άλλυδιδς άλλη· ε 71.—ήιών· ε 156.—προυχούσας· προεχούσας = προεξεχούσας. Διά ν' απομακρυνθοῦν περισσότερο, έσπευσαν εις τὰ μικρά άκρωτήρια, τὰ όποια έσχημάτιζεν ή άκτή.—τῆ ένι φρεσί = εις τήν καρδίαν αύτης.—έξ αίρουμαι = άφαιρώ, βγάζω.—γυϊα· α 192.—άντα = άπέναντι, κατά πρόσωπον.—σχομένη· έχομαι = κρατούμαι εις τήν θέσιν μου.—μερμηρίζω· ε 354.—γούνων· συναπτ. πρό τὸ λαβών.—λίσσομαι = παρακαλώ (λιτή - λιτανεία).—εὐώπις· ζ 113.—ή αύτως = ή μόνον έτσι.—άποσταδά = έξ άποστάσεως.—μειλίχιος = γλυκός (μειλίσσω).—ει δείξειε· πλαγ. έρώτησις, διότι αί σκέψεις του 'Οδ. έχουν έννοιαν άποπειρας.—δοάσατο = έφάνη· μόν. άόρ. και πρτ. δέατο.—κέρδιον = όφελιμώτερον, άποτελεσματικώτερον.—μη χολώσαιτο· ένδοιαστ. πρότ. χολοῦμαι· α 69.—κερδαλέος = όστις θά έφερεν άποτελεσμα.

γ) κερδαλέον φάτο μῦθον: Εις διαφόρους σκηνάς τῆς 'Οδυσσεϊας και τῆς 'Ιλιάδος ό 'Οδυσ. παρουσιάζεται ως άνθρωπος, όστις έχει θαυμαστήν ικανότητα νά κατανοή τὰς περιστάσεις και νά όμιλή με τήν πειστικώτερον έκάστοτε τρόπον. Εις τήν περίστασιν αύτην μάλιστα ή εύφυϊα του τόν ώδήγησε νά όμιλήση προς τήν Ναυσικαϊν εις τρόπον, ώστε νά τήν κολακεύση και νά τήν συγκινήση συγχρόνως. Παρατηρήσατε άκόμα με πόσην προσοχήν ζυγίζει τὰς σκέψεις του και με ποίαν έτοιμότητα άποφασίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. γουνοῦμαι (τινά) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος με τὰς χειρας, ίκετεύω.—άνασσα = βασίλισσα, άρχόντισσα.—νύ = λοιπόν.—θεός βροτός· θηλ.—τοι = έξ εκείνων οί·—έγώ γε = έγώ δηλ. κατά τήν κρίσιν μου.—είδος, μέγεθος, φυή· ε 213, 217, 212· αίτ. του κατά τι.—είσκω = παρομοιάζω· σέ άγγιστα είσκω = σέ θεωρώ όμοιοτάτη.—ή χθών = γῆ.—βαιετάω· α 51.—μάκαρ· α 82· τρίς μάκαρες = τρισευτυχισμένοι.—σοί· δτι. κτητ. εις τὸ πατήρ κλπ.—

κασίγνητος = ἀδελφός. — **πού** = ὡς φαντάζομαι. — **ιαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἵνεκα σείο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — **λεύσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μολονότι προηγεῖται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερὸς βλαστός. — **εἰσοιχνέω** = θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι** · ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὄς κε** = ὄς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἰδε πργμ. α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· **βρίσας ἐέδνει** = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται** · ἀντικμ. **σε**.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = μὲ κατέχει. — **δὴ ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερόν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο** · α 125. — **λαὸς** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς. — **κῆδεα** · α 224. — **ὡς δ' αὐτως** = ὡσαύτως δέ. — **ἔτε-θῆπια** · ὑπερσ. τοῦ τέθηπα = μένω ἑκθαμβος (ρίζ. ταφ-θαφ-θάμβος). — **δὴν** · **δηθά** · α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τώρα δέν... **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρυ** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δεΐδια** · **δέδια**, **δεΐδα** = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς** · α 208. — **δέ** · ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορὰ — **ικάνει με** = ἤλθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὐρήκε.

170 - 185. **χθιζὸς** = χθεςινός, χθές· κτγρμ. — **οἶνοπα** · α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — **ἐφόρει** · ε 327. — **κραῖπνός** · ε 385. — **θύελλα** ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (κατ-βάλε, ὅπως καὶ κάλλιπε. Ἰδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ῥφρα** · τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω** · οἴομαι. — **παύσεσθαι** · ὑπικμ. **κακόν**. — **τελέουσι** · μέλλ. τοῦ τελέω = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινὰ μου. — **ἐλεαίρω** · α 19. — **μογέω** · ε 223. — **σέ ἐς πρῶτην** · ἐς σέ πρῶτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἐὰν τυχόν. — **εἵλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν** · εὐχή. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (μένος, μενεαίνω· ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἔσθλός** · α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γάρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων** · συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. ἄριστος. (ρίζ. ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω). — **ὁμοφρονέοντε** · δυϊκ. μτχ. τοῦ ὁμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον. — **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενής** =

ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἀρτεμίδι σε εἰσκω**: Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερός φοῖνιξ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἔβαινε ὁ τελὼν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῦ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναυσ. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικώτερας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσ. τὴν παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠΐδα**· α 213. — **φωτὶ· ὁ φῶς**· α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός**· α 115. — **καὶ που σοὶ** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν**· ἀόρ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. **τάλα** - **τλη-τλα**· ε 178). — **ἔμπης**· ε 205. — **δευήσεαι**· μέλλ. τοῦ **δεύομαι**· α 254. — **ῶν· τούτων ῶν**. — **ἐπέοικε**· ὑπκμ. μὴ **δεύεσθαι**· ἦτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπεῖριος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθής (**τάλα** + **πείρα**). — **ἀντιάζω** = συναντῶ· ὑπκμ. τῆς **μτχ. ἰκέτην** = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δείξω δέ... ἐρέω δέ**· συμπλεκτ. συνδ. **καί... καί**. — **ἐρέω**· ἐρῶ. — **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι, — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ**· ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198 - 210. ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμί = λέγω). — κελεύω· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω.— πόσε = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ; — ἦ μή που = ἀλήθεια μὴ τυχόν.— φάσθε = λέγετε, νομίζετε. — οὐκ ἔστι = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ.— διερός = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος).— οὗτος ἀνὴρ διερός βροτὸς = αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερός. = οὐδὲ γένηται = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ.— ὅς κεν ἴκηται· ὅς ἂν ἴκηται = ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ.— ἦ δηιοτῆς = ἐχθρότης, καταστροφή (δήιος-δαίω = καίω, λεηλατῶ). — ἀπάνευθε· α 190. — πολύκλυστος = πολυκίμαντος (κλύζω, κατακλύζω).— ἔσχατοι· α 23.— ἄμμι· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ ἐπιμίσγεται = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — δύστηνος· α 55. — ἀλώμενος = περιπλανώμενος. — κομέω = περιποιῶμαι (ρίζ. κόμ-γγηροκομῶ, ἵποκόμος).— πρὸς Διὸς = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — δόσις = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — φίλος = εὐπρόσδεκτος.— ὀλίγη τε φίλη τε = ἔστω καὶ μικρόν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παροϊμώδης. — ὄθι = ὄπου. — ἐπὶ ἔστι = ὑπάρχει καί. — σκέπας ἀνέμοιο = τόπος ὑπὸνεμος.

γ) ἔσχατοι: Ἡ νῆσος Σχερία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολλὴ ἀπομονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμᾶρει βαρύτερα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβιάζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν τοῦτον νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. ἔσταν· ἔστησαν. — κέλευσαν ἀλλήλησι = ἐφώναξεν ἢ μία τὴν ἄλλην. — καδ δ' εἶσαν κατ (α) δὲ εἶσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ.— πᾶρ δὲ οἱ = πλησίον του δέ.— ἄρα = φυσικά.— τὸ φᾶρος = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα—εἴματα· κατγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ.—

λήκυθος· ζ 79.— ἄνωγα· α 269. — ἄρα= ἀκολούθως. — ῥοαί= ρεῖ-
θρα.— μεταυδάω= ὀμιλῶ πρὸς.— οὔτω ἀπόπροθεν = ἔτσι εἰς ἀπό-
στασιν.— αὐτός= ὁ μόνος μου.— ὥμοιν ἀπολούσομαι = πλύνω ἀπὸ
τοῦς ὤμους μου.— ἦ γὰρ = διότι πράγματι.— δηρόν· ἐπίρρ. = πολλὸν
καιρὸν (πρβλ. δὴν - δηθὰ - δηρόν).— ἀπὸ χροός ἐστιν=λείπει ἀπὸ τὸ
σῶμά μου, ἐστερήθη τὸ σῶμά μου.— ἀλοιφῆ= ἐπάλειψις δι' ἐλαίου.—
ἄνην = ἐνώπιόν σας. — μετελθὼν = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξὺ.

223 - 238. ἴσαν· ἦσαν. — νίζομαι = πλύνομαι· α 112. — ἀμπέ-
χω = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφί+ ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολήσει εἰς
τοὺς ὤμους του ὡς ἐνδυμα.— σμήχω= καθαρίζω διὰ τριβῆς.— χνόος
= ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας.— ἀτρύγετος· ε 52.— πάντα λοέσ-
σατο = ἐκαθαρίσθη τελείως.— λίπα· ζ 96.— ἔσσατο· ἀόρ. τοῦ ἐννυ-
μαι = ἐνδύομαι.— πόρε· ε 321.— ἀδμής· ζ 109.— ἐκγεγαυῖα = ἡ
γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγαα - γέγονα· ε 35).— θῆκεν εἰσιδέειν =
ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν.— μείζων= ὑψηλότερος.
— πάσων = παχύτερος. — κὰδ δὲ κάρητος· κατὰ δὲ κάρητος.—
ῆκε = ἔκαμε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του.— οὔλαι κόμαι = σγουρὰ
μαλλιά.— ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου.— περιχεύε-
ται χρυσόν = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν.— ἴδρις - ιος = ἔμπειρος
τεχνίτης (ιδ - εἰδέναι).— δέδαεν· ἀόρ. μετ. ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ.
δα - δαῖναι, διδάσκω, δαΐφρων).— χαρίεις= κομψός.— τελείω= ἐκτε-
λῶ (τελέω).— ἔζετο· καθέζετο· ε 195.— κίω· ζ 84.— θίνα θαλάσ-
σης· ζ 94.— στίλβω = λαμποκοπῶ.— θέομαι· θεάομαι = βλέπω
μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = ἀκούω. — ἀέκητι· α 79. — οὐκ ἀέκητι = μὲ
τὴν θέλησιν. Σχῆμα] λιτότητος.— ἐπιμίσγεται· ζ 205.— ἀντίθεος·
α 21.— ἀεικέλιος= ἄσχημος.— δέατο = ἐφάνετο (δοάσατο· ζ 145).
αἶ (εἶ) γὰρ = εἶθε πράγματι.— πόσις· α 15.— κεκλημένος εἶη=
νὰ ὀνομάζετο, νὰ ἦτο.— ἄδοι· ἀνδάνω = ἀρέσκω καὶ οἱ ἄδοι = καὶ
ἐπὶ πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὅχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου
μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς προθέσεως κατὰ πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμ-
φωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ
εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) φᾶρος: Ἐνδυμα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἄνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας: Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — ἀνὴρ ἴδρις: Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικοὺς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ: Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται ἐμπαιστική. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσαῖα σχέδια κ. ἄ.). — Ἡφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη: Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἡφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἐλατρεῦετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηνᾶ.

247 - 290

α) 247 - 254. μάλα = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — ἦ τοι = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — ἀρπαλέως = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — ἄπαστος = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — ἄλλ' ἐνόησεν· ε 382 — εἴματα πτύξασα· ζ 111. — κρατερῶνυξ (ἡμίονος) = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — ἔπος τ' ἔφατ' ἕκ τ' ὀνόμαζε· ε 181.

255 - 290, ὄρσοι = σήκω· προστ. ὄρσ., τοῦ ὄρνυμαι α 347 — ἴμεν· ἴεναι, εἶμι — δαιφρων· α 48. — εἰδησέμεν εἰδήσειν· ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — ἀλλὰ μάλ' ὦδε... ἀπινύσσειν· ε 342 — ὄφρ' ἄν = ἕως ἄν, ἐφόσον. — κε ἴομεν· ἴομεν ἄν. — ἀγροὶ = ἐξοχή. — ἔργα ἀνθρώπων = καλλιεργημένα ἐκτάσεις. — τόρφρα = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο — μεθ' ἡμίονους = ἀκολουθῶν τὰς ἡμίονους — καρπαλίμως· ε 193 — ἔρχεσθαι· ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — ἡγεμονεύω ὁδὸν = προηγούμεναι, διὰ τὴν ἄρσιν δαίμων. — ἐπιβήομεν· ἐπιβήσομεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — πύργος = τεῖχος μὲ πύργους. — καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ) = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — ἐκάτερθε πόλῃος = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν. — λεπτός = στενός. — εἰσιθμη = εἰσοδος. — ὄδον = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. — ἀμφιέλισσαι (νῆες) = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρὺμνην. — εἰρύονται· ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύομαι. — ἐπίστιον = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῆ εἰς τὴν ξηράν. — πᾶσιν ἐκάστῳ ἔστι = ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Φαίαικες ἔχουν ἐπίστιον. — σφι· σφίσιν αὐτοῖς. — ἀγορή = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — Ποσιδήιον = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — ῥυτός = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ τὸ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω). — ὁ λᾶας = λίθος (πρβλ. λα-τόμος). — κατωρυχῆς = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — ἀραρυῖα (ἀγορή) = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70). — ὄπλα (νηῶν) = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων. — ἀλέγω = φροντίζω, καταγίνομαι. — πείσμα = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — τὸ σπεῖρον· ε 318. — ἀποξύουσιν = πελεκοῦν διὰ τὸν καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν — τὸ ἐρετμόν = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ-ἐρέσσω-ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρηετμόν· α 181). — μέλει Φαιήκεσι· μέλει τινί τι· α 159. — ὁ βιός = τὸ τόξον. — φαρέτρη = θήκη τῶν βελῶν. — νῆες εἶσαι· ε 175. — ἦσιν ἀγαλλόμενοι· ἀγάλλομαι τινί = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι. — πολλός = φαίος. — ἀλεείνω = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — ἡ φῆμις· φῆμη = λόγοι, διαδόσεις. — ἀδευκῆς = κακόβουλος. — μωμεύω = κακολογῶ. — δ' εἰσιν = ὑπάρχουν πράγματι. — ὑπερφιάλοι· α 134. — εἴπησι· ἡ ὑποκτ. ὡς μέλλων. — κακώτερος = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος. — ἀντιβολῶ = συναντῶ. Ἡ μτχ. εἶναι ὑποθ. — τίς δ' ὄδε ἔπεται = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — μέγας· ζ 230. — πόσις· α 15. — ἦ πού τινα = ὠρισμένως κάποιον. — πλαγχθέντα· α 2. — κομίζομαι = λαμβάνω μαζί μου. — ἦς· κτητ. — τηλεδαπός = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προσερχόμενος. — ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανείς... — πολυάρητος = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὺ + ἀράομαι = εὐχομαι). — βέλτερον· βέλτιον. — ἐποιοχόμενη αὐτῇ = ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη τῆς. ἦ γὰρ = διότι τῷ ὄντι. — ἀτιμάζω = περιφρονῶ. — μνάομαι· α 248. — ὄνειδος = προσβολή, κατηγορία. — νεμεσῶ· α 119. — ῥέζω· α 47 — ἀέκητι· α 79. — ἐόντων = ἐνῶ ζοῦν. — μίσγομαι = ἔχω σχέσεις. — ἀμφάδιος = φανερός. — ὦκα ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκύς). — ξυνήμι = κατανοῶ. — ἐμέθεν ἔπος = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ. : **εἰδήσω** ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ πρkm. οἶδα.

—'Αόριστ. ὑποτκ. τοῦ **βαίνω** : **βήω** (βῶ).

—**Ποσιδήιον** : τὸ **σι** με **ι** ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ. ἑωνική ἀντί - εἰον.

—Συγκριτ. τοῦ **ἀγαθός** : **βέλτερος** (**βέλτιστος**).

γ) **ἦν περί πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμέναι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιουτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ εῤεῖπια τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἰλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. — **λεπτὴ δ' εἰσίθμη · νῆες δ' ὀδὸν ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικῆς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενή. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυσον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆται των εἶχον ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ ν' ἀντέχουν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο με πίσσαν ἢ ἀπλῶς με βαθύχρωμον βαφὴν. — **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ **φαρέτρα**, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους με ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δηίεις** = θὰ εὕρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος** · α 195. — **αἰγείρος** · ε 64. — **νάω** = ρέω (νάμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτῆμα. (τέμ-νω). — **άλωῆ** = ἐπίπεδος ἑκτασις καλλιεργημένη · α 193. — **τεθαλυῖα** · *τεθήλει* · ε 69. — **πτόλις** · πόλις, πρβλ. *πτολίεθρον* · α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μεῖναι** · ἀπρμφ. με σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἕως ὅτου. — **ἔλπομαι** = φαντά-

ζομαι, υπολογίζω. — **ποτί** = πρόσ. — **ἴμεν**· **ἴεσθαι**· ἀπρμφ. ὡς προστ. — **ἔρέομαι** = ἐρωτῶ (ἐρ, ἡρόμηρ), — **ῥεῖα**· ζ 108. — **ἀρίγνωτος**· ζ 108. — **καὶ πάις** = ἀκόμα καὶ ἓνα παιδί. — **ἡγοῦμαι** = ὀδηγῶ. — **νήπιος**· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός. — **ἑοικότα τοῖσι** = ὅμοια μὲ αὐτά. — **τέτυκται**· **τεύχω** = κατασκευάζω. — **δῶματα** = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον. — **οἶος**· ἐνν. **τέτυκται**. — **ἥρωσ**· α 189.

303 - 315. **κεκύθωσι**· **κεύθω** = κρύπτω. — **ὀπότ' ἄν σε δόμοι** **κεκύθωσι** = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα. — **ῶκα**· ζ 289. — **διελθέμεν**· ἀπρμφ. ὡς προστακτική. — **ἦσται**· α 108. — **ἐπ' ἐσχάρη**· ζ 52. — **αὐγῆ**· ζ 98. — **ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα**· ζ 53. — **θαῦμα**· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα. — **ιδέσθαι**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι. — **κίονι κεκλιμένη** = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — **εἶατ(αι)**· ἦνται = κάθηνται. — **ποτικέκλιται** = στηρίζεται πρὸς. — **αὐτῇ (τῇ κίονι)** = τὸν ἴδιον κίονα. — **τῷ ἐφήμενος** = ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήμενος. — **οἰνονοποτάζω** = πίνω κρασί. — **ἀθάνατος ὢς** = ὡς ἀθάνατος. — **παραμείβομαι** = προσπερνῶ. — **βάλλειν**· ἀπρμφ. ὡς προστ. — **νόστιμον ἡμάρ**· α 9. — **καρπαλίμως**· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδθαι. — **χαίρων** = πρὸς χαράν σου. — **εἴ κέν τοι** = ἐάν βεβαίως. — **φίλα φρονέω** = διατίθεμαι εὐμενῶς. — **ἐλπωρή τοι (ἔστι)** = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ. — **εὐκτίμενος** = καλοκτισμένος· (εὔ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλλος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — **δόμος Ἄλκινόσιοι**: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψῶδιαν η' (ἴδε περιλήψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. **ἴμασεν**· ε 380. — **φαινός** = στιλπνός. — **ῶκα**· ζ 289. — **τρωχάω**· θαμ. τοῦ **τρεχω** = συνεχῶς τρέχω. — **πλίσσομαι** = βαδίζω. — **μάλα** = μὲ πολλὴν δεξιότητα. — **ἄμα** = συγχρόνως. — **ἐποίατο** = ἔποιετο· — **νόφ** = μὲ προσοχήν. — **ἐπιβάλλω** = ρίπτω ἐπί. — **ἡ ἱμάσθλη** = ἡ μάστιξ· ε 380. — **κλυτός**· α 30. — **ἱρός** = ἱερός. — **ἴνα**· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — **αὐτίκα ἔπειτα**· ε 44. — **ἀρῶμαι** = εὐχομαι.

προσεύχομαι. — κλυθι· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω. — αἰγίοχος· ε 103. — ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς. — νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἔγινεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. — πάρος = πρὶν, προηγουμένως. — ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221. — ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74. — φίλον ἤδ' ἐλεεινόν· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαιθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. εὐχομαι = προσεύχομαι. — ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον — αἶδετο· ζ 66. — γάρ ῥα = διότι φυσικά. — πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς· (κασίγνητος· ζ 155). — ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς. — μενεαίνω· α 20. — 331 = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκλυον).

γ) πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἢ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. ἦ· πρτκ. τοῦ ἡμί = λέγω· ζ 198. — ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ. — συφορβός = χοιροβοσκός (σῦς + φέρβω = τρέφω). — δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — ἔιν· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι. — οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν... — λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν. — σταθμός = ἡ στάνη τῶν χοίρων. — κιών· κίω· α 22. — ὑφορβός = χοιροβοσκός (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω). — σχεδόν· ε 228. — δέμας· ε 212. — ἦικτο = εἶχεν ἐξομοιωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ εἶοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο). — ἀγλαός = ἐξοχος, ὠραῖος. — ἔργα = ἐργόχειρα. — ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδῶς — οἶδα. — κατὰ ἀντίθυρον = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. — ἡ κλισίη =

ἡ καλύβη (κλίνω).—οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.—ἐναργής = ὁρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στυλιπνός, φωτεινός· πρβλ. ἄργυρος). — ὑλάοντο· ὑλάομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — κνυζηθμός = οὐρλιασμα. — ἐτέρωσε = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — φόβηθεν = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — ἦλθεν· ὁ Ὀδυσ. — παρέκ τειχίον = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος.— πάροιθε = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. ἔπος = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — φάο = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα- τοῦ φημί. — ἐπίκουθε· κεύθω· ζ 303. — θάνατον καὶ κῆρας· ε 387. — ἀραρόντε· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — ἔρχησθον· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μητ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ. ἀριθμ. — δηρόν· ζ 220. — σφῶιν = ἀπὸ σῶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ - ὑμεῖς.— μεμαυῖα· μεμαῶς ε 375.

172 - 180. ἦ· π 154. — ἐπεμάσαστο· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — φᾶρος· ζ 214.— ἐυπλυνές = καλοπλυμένος.—δέμας· ε 212.—ὠφελ-λε· ὀφέλλω = αὐξάνω.—ἦβη = νεότης, ἀκμή.—ἄψ = πάλιν, ἐκ νέου.— γναθμός = σιαγών, παρειά. — τάνυσθεν = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τάνομαι· ε 68). — κυάνεος = βαθὺς κυανοῦς, μαῦρος. — τὸ γένειον = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — ἔρξασα· ἔρδω· α 293. — πάλιν κίε = ἔφυγε. — ἦιεν· ἦει, εἶμι. — ἡ κλισίη· π. 159.—θαμβῶ τινα = μένω ἔκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός.—ταρβῶ = τρομάζω, φοβοῦμαι. — ἐτέρωσε = πρὸς ἄλλο μέρος. — βάλε ὄμματα = ἔριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — 180 = α 122.

181 - 185. νέον = μόλις πρὸ ὀλίγου. — ἦε πάροιθεν = ἦ πρὶν. — εἶματα· ζ 26.—ὁ χρώς· ζ 61.—ἦ μάλα = ἀναμφιβόλως.—Ἰληθι = γενοῦ Ἰλεως· προστ. ρήμ. Ἰλημι ἢ ἰλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - Ἰλεως). — δώο-μεν· ὑποτκ. ἀορ. τοῦ δίδωμι.—κεχαρισμένα = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἐπομ.! μεγαλοπρεπῆ. — ἱερά· α 61. — τετυγμένα = κατεσκευασμένα, κατεργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσᾶ.— φείδομαι = προφυλάττω, προστατεύω.

- β) — Σχηματισμός τοῦ παρατ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύνοντα : ἶεν.
— Θηλ. τῆς μητ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ. - : ἰδυῖα.
— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. φάο, ἔφατο, φά-σθε· ζ 200 κ. ἄ.
— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σὺ : σφῶι, σφῶιν.
— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — θεν : τάνυσθεν.

γ) κύνες τε ἴδον : Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.— **ἄλλοῖος φάνης :** Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηναῖ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὡραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὴν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνθετες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν.— **δῶρα χρύσεια τετυγμένα :** Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ κτερίσματα ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι.** δοτ. ἡθικ. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε — **εἰσκω· ζ 152** — **στεναχίζω** = στεναίζω. — **ἄλγεα· α 4.** — **βία** = αὐθαιρεσία. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι. **κύσε·** κινέω = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ· ζ 230.** — **ἦκε·** ἴημι = ἀφίνω νὰ πέσῃ καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω. — **πάρος· α 21.** — **ἦκε·** ἀντικμ. δάκρυον. — **νωλεμές·** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ·** ἀντιθ. = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπέιθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαῦτις** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = μὲ ἀπατά. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ὦ αὐτοῦ νόω·** ἐφ' αὐτοῦ = μὲ τὸν ἰδικὸν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐάν μή, ἐκτὸς ἐάν. — **ρηιδίως·** ὄρα· δίως. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησιν του. — **θείη·** τίθημι = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον·** π. 181. — **ἀεικής** = εὐτελής. — **ἔσσο·** ὑπερσ. τοῦ ἔσθηναι (ρίζ. ἔσ - ἔσθηναι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε... ἀγάασθαι** ἡ σειρὰ τῶν λέξ. : οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάασθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἔόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ἔνδον ἔόντα** = διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. — **περιώσιον** =

ὑπερβολικά (περιούσιον, περί = πολύ + εἰμί), εἰς τόσον βαθμόν. — **ἀγάσθαι**· ἀγαμαί = ἐκπλήττομαι. — **τοί· σοι** συναπτ. πρὸς τὸ ἐλεύσεται. — **ᾧδ' ἐγὼ** = ἐγὼ ἐδῶ. — **τοιόσδε** = μὲ ἀντὴν τὴν μορφήν, ὅπως μὲ βλέπεις. — **ἀληθεῖς**· ἀλάομαι· ε 377. — **τόδε ἔργον** = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εἶναι ἔργον. — **ἀγελίη** = ἡ δίδουσα λάφυρα (ἀγω + λείη). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηναῖς. — **πτωχός** = ἐπαίτης (πιώσσω = ζαρώνω). — **ἐναλίγκιος**· ἀλίγκιος = ὅμοιος. — **περὶ χροῖ**· π. 182. — **ῥηίδιον**· ῥήδιον. — **κυδῆναι**· κυδαίνω = δοξάζω, ἐξυψώνω. — **βροτός**· μετὰ τοῦ θνητός = ἄνθρωπος. — **κακῶσαι**· κακόω = βλάπτω, ἐξευτελίζω.

213 - 224. **ὡς ἄρα φωνήσας** = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν... — **ἀμφιχυθείς**· ἀμφιχέομαι = περιτύσσομαι. — **λείβω**· ε 84. — **ἴμερος** = πόθος (ἰμείρομαι α 59). — **ὑπὸ ὦρτο** = προεκλήθη ἐνδομούχως (ρ. ὄρνωμαι). — **γός** = θρῆνος. — **λιγέως** = διαπεραστικά, δυνατά. — **ἀδινώτερον** = περισσότερον, μὲ θρῆνον διαρκέστερον· (ἀδινός· α 92). — **οἰωνοί**· α 202. — **φήνη** = εἶδος ἀετοῦ. — **αἰγυπιός** = γυψ (αἶξ + γύψ, διότι οἱ γυψες ἀρπάζουν αἶγας). — **οἴσι**· ἡ δτι. εἶναι κτητ. καὶ ἦθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — **ἐξείλοντο**· ἐξαιροῦμαι = ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. — **πάρος**· α 21. — **πετεηνά** = ἰκανὰ νὰ πετοῦν. — **ὡς ἄρα** = ἔτσι λοιπόν. — **ἐλεεινὸν δάκρυον**· περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — **εἶβω**· λείβω. — **καὶ νυ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδω** = καὶ ἔτσι θὰ ἔδωκεν. — **ὄδυρομένοισι**· ἐνν. αὐτοῖς = ἐνθ' αὐτοὶ ἔκλαιον. — **αἶψα** = αἶφνης. — **223 - 224** = α 172 - 173.

β) **ω ἀντί σου**: περιούσιον. (περιούσιον).

— Ἔτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἀθήνη: Ἀθηναίη.

γ) **ᾧδ' αὐτὸς τοιόσδε**: Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσ. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μορφή μου. — **Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο**: Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεῖα νὰ λυγίζη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμήν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νὰ διακοπῇ. — **ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί**: Ὁ θρῆνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται τὴν παρομοίωσιν αὐτὴν.

225 - 265

α) 225 - 239. — **τοιγάρ** = βεβαίως. — **τοι**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός· ναυσικλειτός**· ζ 22. — **καί με εὐδοντα... Ἰθάκην**· σειρ. λέξ. : *καί με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηὶ θεῆ ἐπὶ πόντον.* — **εὐδω** = κοιμῶμαι. — **κάτθεσαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον**· ε 372. — **ἄλις** = ἄρκετά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆρος** = σπέος· α 15. — **ιότης** = θέλησις. — **κέονται** = κεῖνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (ὑποτίθημι). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενὴς καρδιά. — **μερμηρίξας** = ζ 141. — **φράσσομαί κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — **ἦ-ἦ** = ἐάν - ἦ. — **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μύνω**· μόνω. — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **δίζημαι**· α 261.

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητῆς** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χεῖρας - βουλήν**· αἰτιατικαὶ τοῦ κατὰ τι. — **ἦ ἄγῃ** = θαυμασμός. — **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θὰ ᾔτο δυνατόν. — **ἴφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἄτρεκές** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δὺ' οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι**· μέλλ. τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. κρίνω = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπηρέτης (ρ. δρῶ). — **πίσυρες**· ε 70. — **φῶς**· α 324. — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἅμα** = μαζί. — **δοῖά** = δύο. — **δαήμων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας (δαιτρός· α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐάν συναντήσωμεν αὐτούς. — **μῆ**· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου δέδοικα. — **πολύπικρα καὶ αἰνά** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερόν. — **ἀποτίσειαι**· ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιασπορχία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὅποιαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζου· φράζομαι** = συλλογίζομαι. — **ὃ κέν τις ἀμύνη**· ὅστις ἂν = ὁ ὅποιος θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῷ** = μὲ προθυμίαν.

258 - 265. **σύνθεο**· ρ. **συντίθημι** = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ-
κέσει**· ἀρκῶ = βοηθῶ. — **ἐσθλῶ τούτῳ ἐπαμύντορε**· ὄνομαστ. δυνκ.
— **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὕψι**· ἐπίρ. = ὑψηλά·
— **καθημένῳ περ** = μαλονότι κάθηνται. — **ὦ** = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο
ἐπαμύντορες. — **κρατέουσι**· μετὰ δτικ. = κυβερνοῦσι.

β) Ἐπικός τύπος τοῦ **κεῖμαι** εἰς τὸ γ' πληθ. : **κέονται**.

— Δυνικός ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νῶι (ν)**.

— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : **ἔασι (ν)**.

γ) **χείρας αἰχμητῆν και ἐπίφρονα βουλήν** : Κατὰ τὸν Ὅμη-
ρον τύπος ιδεώδους βασιλείας εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς
μετὰ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὁμήρου ὁ ἀρ-
χηγὸς ἑνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμη-
τῆς ». — **ἐξ δὲ δρηστήρες...** : Οἱ μνηστήρες ἔχοντες μαζί και τὴν ἀκο-
λουθίαν των ἀπὸ θεράποντας και κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν και
ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἢ βεβαίως τοῦ
Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ Ζεὺς και ἡ Ἀθηνᾶ, θὰ
βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητὰς, προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δρά-
ματος, τὸ ὅποϊον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

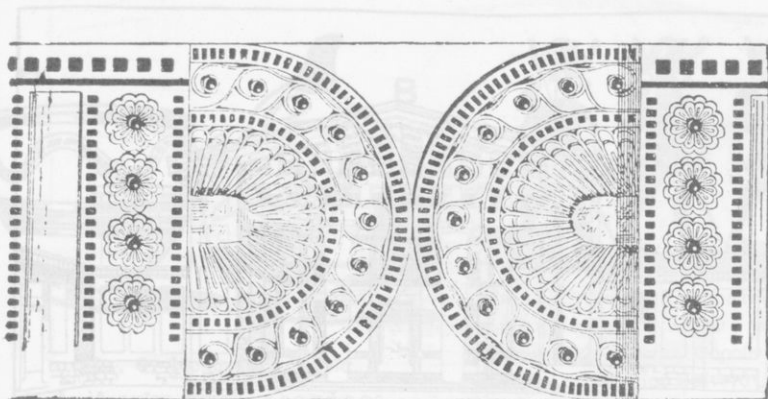
¹ Ἐπιμελητῆς ἐκδόσεων Ἀ. Καραναστάσης (ἀπ. Δ. Σ. ΟΕΣΒ 1597/20-5-60)

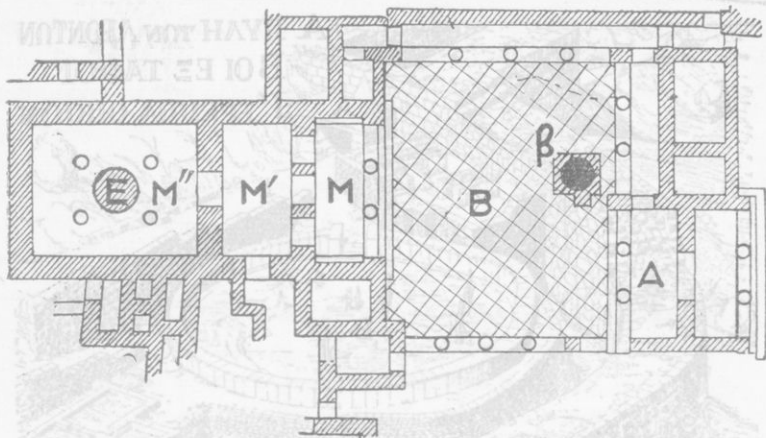

Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. (Ἀναπαράσταση)

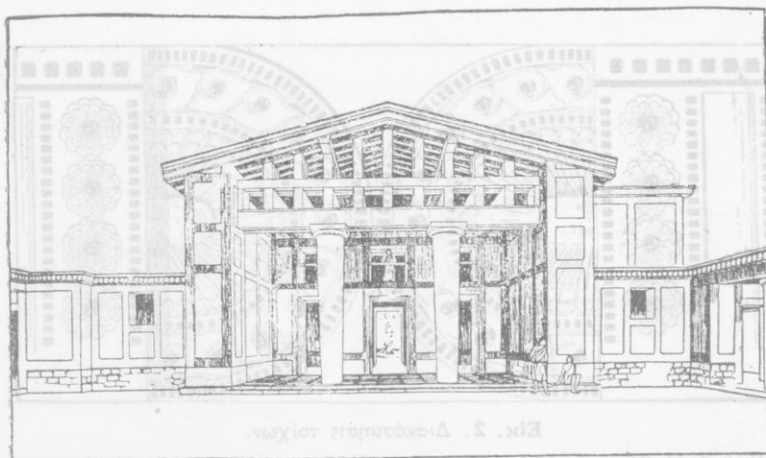

Εικ. 2. Διακόσμησης τοίχων.
Πλάξ ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' ὄμῃρον «θριγκὸν κυάνοιο» καὶ εὐρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τίρυνθι μεγάρου.

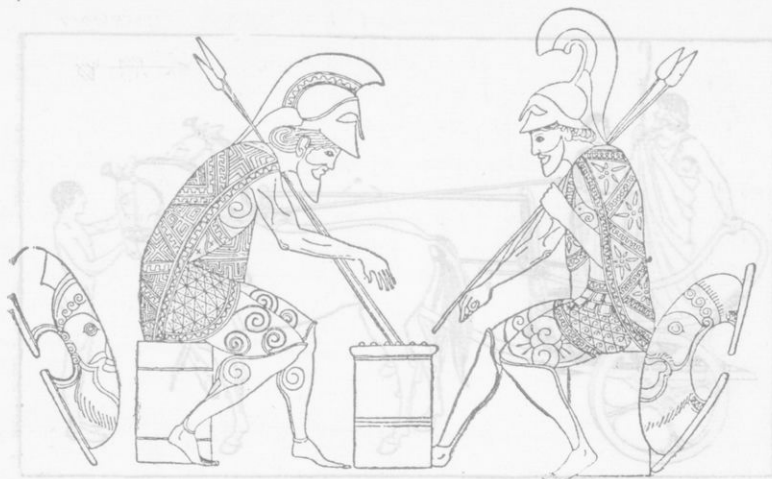
Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλὴ τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἴθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κύριος μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

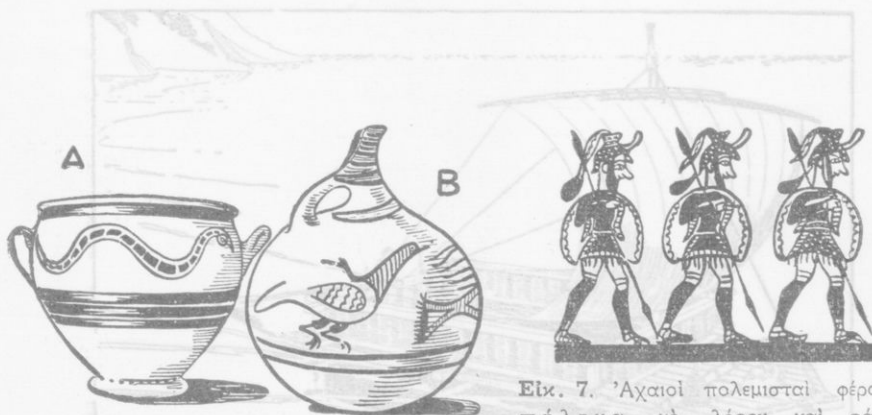
Εικ. 4. Ἐξωτερικόν μεγάρου (ἀναπαράστασις).

Εικ. 5. Παιγνίδιον πέσσων.

(Αναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

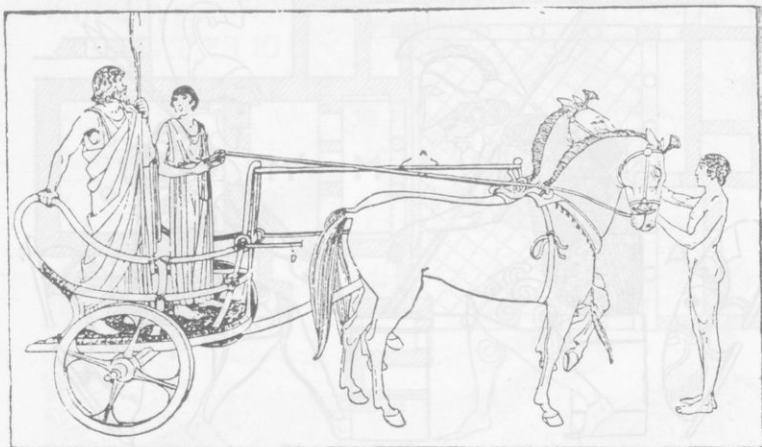
Εικ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεία.

A Ἀγγεῖον τύπου κρατήρος

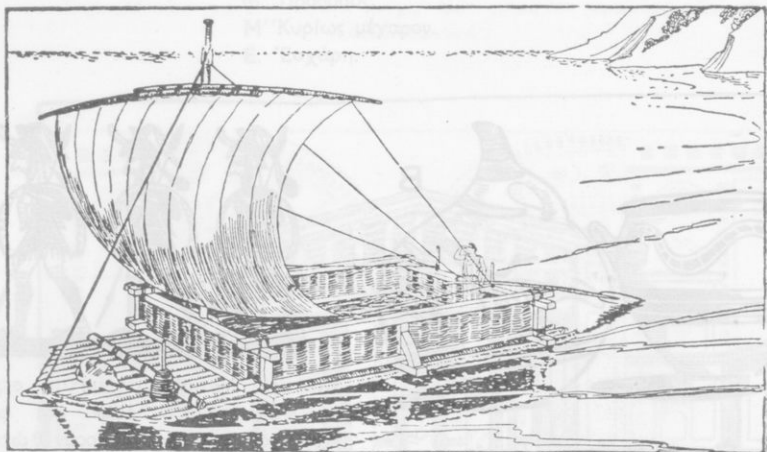
B. Μυκηναϊκὴ πρόχους.

Εικ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμισταὶ φέροντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὅποιου φαίνεται ὀχιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις).

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἀναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261)

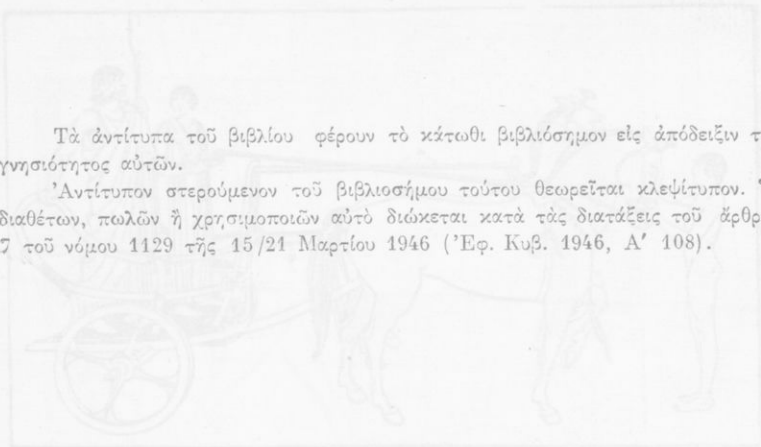
Το βιβλίο του βιβλίου είναι το κείμενο βιβλίου με τίτλο
"Από τον παλαιό στον νέο κόσμο".
Ο παλαιός κόσμος είναι ο παλαιός κόσμος με τον παλαιό
κόσμο, αλλά ο νέος κόσμος είναι ο νέος κόσμος με τον
κόσμο. (1971 έκδοση 1970, 1ος τόμος, Α' 1981).

ΕΚΔΟΣΗ Ν. 1980 (VII)-ΑΥΤΗΤΗΤΑ 10 000-ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ 1982 (20-2-80)
Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο Δεσφ. Γ. ΡΟΛΛΗ - Λαμία 40

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπί τῶν ἀντίτυπων στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τοῦτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

Εἰκ. 3. Ἄρμα (ἀνατολίαντες)

Εἰκ. 4. Ἄρμα (ἀνατολίαντες)

ΕΚΔΟΣΙΣ Η', 1960 (VIII)—ΑΝΤΙΤΥΠΑ 16.000—ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1992/26-5-60

Ἐκτύπωσις — Βιβλιοδεσία Ἀφῶν Γ. ΡΟΔΗ — Κεραμεικοῦ 40

ἰσὺν δ' ἄρα θεῶν ἀρετὴν ἄνευ τοῦ γένους ἢ νόμα ἀλλάσσειν.
ὡς μὲν ἐγὼ γέροντα ἢ ἔτρεπον, ἀδὲ ἔφρασκον.
διόσειν ἀδύναστον ἢ χήραον ἄφρατα ~~ἄφρατα~~ ὠνόμα.
(Σοφιστ. ε' στ. 134-136)

⚡ Ἄρα δὲ ὡς ἄνθρωπος γενεὴν ἢ ἄνευ τοῦ γένους ἔθροεν ἢ νόμα
ἢ νόμα τὸν ἔφερε μόνος.

Ἄρα δὲ ἐγὼ ἢ καὶ ἐπιφροσισίμων ἢ τὸν
ἔφρασα, ἢ τὸν ἔλεγον ἢ τὸν ἄνευ
ἀδύναστον μὲν δυνάστηρον γὰρ μὴ γὰρ δὲ
ἄλλοι σου τὴν φέρει

Ασκήσια λόγου
ρωτή

1) Η Καλλιόπη ρωτά νέ
μυθική ετήν ζωίσματα σου
τα ωραία γαυκά θύ
λέγει ωραία λόγου

2) Ο Θέτιος κωλύει
έπειτα ελπίδα ωραία την
θέμισιν του φέρων δική
την Διός νέ ζωίσιμα
των ποσειδών ωραία νέ
ζωίσματα στην ωραία
δα του.

4090 #12

4090
€12

494

169

